

I. évf.

1925. jan. 1.

2. sz.

LELKI PÁSZTOR

MAGYARHONI EVANGÉLIKUS GYAKORLATI HAVI FOLYÓIRAT

Több érdemes lelkész közreműködésével,
szerkeszti és kiadja:

VÉRTESI ZOLTÁN

magyarbólyi ev. lelkész.

TARTALOM.

- Ujévi ének. Vegyeskarra: **Kárpáti Sándortól**.
Egyházi ritmikus ének. Négyhangra, a svájci énekeskönyvből.
Templomi előfohászok. Óév-estén, vízkeresztkor. **Imreh S.-tól**.
Óévesti egyházi beszéd. Zsolt. 90, 9—15. **Gyurácz Ferenc**
ny. ev. püspök.
Ujévi egyházi beszéd. Zsolt. 39, 13. **Gyurácz Ferenc** ny. ev.
püspök.
Vízkeresztj beszéd. Máté 2, 1—12. **Vértesi Zoltán**
Vizker. u. 2. v. beszéd. Ján. 2, 1—11. **Ziethe u. V. Z.**
Esketési beszéd (Vegyesházások). Fil. 2, 2. **Imreh Samu** bajai
ev. lelkész.
Esketési beszédvázlatok. Máté 28, 20; Zsolt. 103, 1—2; Máté
26, 41. **V. Z.**
Halotti beszéd tanuló temetésénél I. Sám. 3, 18. **Imreh S.**
Képek s idézetek a magyar szentíráshoz. **V**
Reggeli levél, a magyarosításról. Irta: **Predikátor**.
Törvények, rendeletek. Irodalom és művészet. (Az evangé-
likus magyar egyházi ének irodalmáról. A „Térj magad-
hoz drága Sion” eredetéről).
Kérdések, feleletek. (A tanítói nyugdíj befizetéséről) Szerk.
üzenetek. Hirdetések.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
MAGYARBÓLY, Baranya-m.

Előfizetési ár: egy hóra 1 1/2,
egész évre 18 aranykorona.

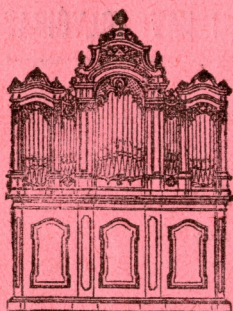
E SZÁM ÁRA 30.000 KORONA.

Alapított 1910-ben.

FITTLER SÁNDOR

orgona, orgonasíp és harmonium készítő vállalata
modern gépekkel, villanyerőre berendezve.

Pesterzsébet, Határ-ut 20.

Készít

elsőrangú modern
gépezetes és lég-
nyomású, tartós,
nemeshangú

ÚJ ORGONÁKAT

művészi kivitelben
Európai és amerikai rendszerű

HARMONIUMOKAT

Madicélokra elrekvirált és egyéb

ORGONASÍPOK

speciális készítése és szállítása.

vállalja régi orgonák légnyomású rendszerre való átalaki-
tását, kibővítését, javítását, tisztítását és szakszerű újra
hangolását, valamint orgonák évi jókarban tartását.

Villamos fújtató berendezések készítése. — Minden mun-
kaért jótállást vállalok. — Felvilágosítással, tervezettel és
költségvetéssel készséggel szolgálok. — Munkám szakszerű
és pontos végzéséről számos egyház elismerő- és köszönő-
levele tanuskodik.

I. Előfohaszok, énekek, imák, versek.

Újévi ének.

Vegyeskarra.

Kissé élénken.

Kárpáti Sándor.

mf

1. Jé - zus le - gyen jel - sza - vunk, Mi - dőn egy új év - be lép - ünk.
 1. Jé - zus ne - ve pa - i - zsunk, Mely - lyel har - col sgyőz is né - pünk.
 2. Szent ne - vedben Jé - zu - sunk, El - in - dul e ván - dor - csa - pat.
 2. Míg a mennybe ei - ju - tunk Terjeszd rák - szent ol - tal - ma - dat

mf

p

1. Kös - sünk vé - le szent fri - gyet, Bol - dog - ság - ra ő ve - zet.
 1. Vigy e föl - di él - ten át S ott fent adj di - csőbb ha - zát.

mf

p

(Szöveg: Schmolk u. Zábrák D.)

Egyházi ének.

(Ez élénkebb ritmusu, svájci énekeskönyvből vett éneket, úgy a magyar, mint a német nyelvű gyülekezetek istentiszteleténél bevezetésre melegen ajánljuk. „*Ki dolgát csak Istenre bizza*“ szövegeire alkalmazható.)

The first system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 3/4. The lower staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The music is written in a simple, homophonic style with chords and single notes.

The second system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 3/4. The lower staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The music continues with chords and single notes.

The third system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 3/4. The lower staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The music concludes with a final chord and a fermata on the last note.

Évfordulókor.

„Uram, te voltál nekünk hajlékunk nemzedékről nemzedékre!
Mindenekelőtte hegyek lettek és föld és világ formáltaték,
öröktől fogva mindörökké te vagy Isten.” Zsolt. 90, 1—2.

*

„Ime én ti veletek vagyok minden napon, mind e világ végeze-
téig.” Mát. 28, 20.

*

„Az Ur az én világosságom és üdvösségem: Kitől féljek? Az
Ur az én életemnek erőssége: Kitől remegjek?” Zsolt. 27, 1.

*

„Jézus Krisztus tegnap és ma és örökké ugyanaz.” Zsid. 13, 8.

*

„Akik az Urban biznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint
a saskeselyűk, futnak és nem lankadnak meg, járnak és nem
fáradnak el!” Ezs. 40, 31.

Óéveste.

I. Kor. 7, 29.

Sebes szárnyon rohan éltünk,
Mulandóság tengerébe,
Egyik nap a másik után,
Tűnik el a semmiségbe.

És mi gyarló bus vándorok,
Alig érünk a célhoz,
Éltünk napja nagy hirtelen,
Hamarosan leáldoz.

Örök Isten, adjad nekünk,
Rövid időnk, hogy okosan
Használhassuk fel a földön,
S távozhassunk majd boldogan.

(*Imreh Samu.*)

Vizkeresztkor. (Missiókor.)

„Decsérjétek az Urat mind ti pogányok; migasztalják őt mind
a népek! Mert nagy az ő kegyelmessége mihozzánk és az
Urnak igazsága megmarad mindörökké.” Zsolt. 117, 1—2.

*

„Kelj fel, világosodjál, mert eljött világosságod és az Ur dicső-
sége rajtad feltámadt!” stb. Ezs. 60, 1—2.

Vizkeresztli fohász.

Ezs. 60, 1—6.

Oh örök nagy Isten, végtelen kegyelmed,
Nem hagyod elveszni sötétben gyermeked,
Szétküldöd napodat mind az egész földre,
S járnak az emberek megtérve örömbé'. Amen.

(*Imreh Samu.*)

Igaz vallásosság.

Róm. 12, 6—17.

Add óh Isten, míg itt e földön élek,
Lakozzék énbennem, vallásos jó lélek,
Híven végezzem el, mindenféle dolgom,
Bármerre járok is, a földi nagy uton.

Szerető jó szívvvel, ruházz fel engemet,
Ha vihar közelget, találjak menhelyet;
Engedd, hogy hű legyek, adj a jóra erőt,
S vallást tegyek rólad, minden ember előtt.

(*Imreh Samu.*)

II. Egyházi beszédek s írásmagyarázatok.

Az év utolsó estélyén.

Zsolt. 90, 9—15.

K. H! Egy hadihajó, melyen több száz katona volt Afrika szirtes partvidékén sziklába ütődve rést kapott és sülyedni kezdett. A parancsnok felismerte az elháríthatlan vészt, s míg a hajó harangja, az ütődéstől mozgásba hozva, búsan kongott mintegy temetésre; ő gyors rendelettel a mentőcsónakokra helyezteti a nőket s gyermekeket; s míg azok a part felé indulnak: összegyűjti a fedélzeten vitézeit s így szól: „Fiaim! még néhány perc s összecsap hajónk felett az ár, s innét már nem hazánk, de az Isten ítélőszéke vár. Boruljatok térdre, szenteljük meg buzgó imával az utolsó órát.” A szívből fakadt fohász után rendben feláll ismét a csapat: s megzendül az ajkakon a szent dal, mellyel a kikötőből egykor elindultak: „*Jézust el nem bocsátom, míg a földön tart életem: ő az én bizodalmam, neki ajánlom mindenem . . .*” A habok emelkedtek, az ének zengett. Még egy perc, — most sincs félelem, egy jajszó . . . a hullámok árában Isten dicsőítés között merült el a hajó.

Testvérek az Urban! Ezen év is, mely minket eddig hozott, egy hajó s most egy másikba ütközve a mult tengerén eltűnik. Számosan, kik velünk együtt szállottak reája: hiányzanak sorainkból; ők a haló évvel végbucsut vettek tőlünk. Nekünk menedékünk volt mint mentő csónak a gondviselés. De nem fordulunk el mi sem érzéketlenül a tört hajótól, melynek utoló deszkaszála e mai estével merül el. Meghallgatjuk a mult intő szavát s a tőle vett tanúság lesz iránymutatónk a jövő felé.

Ezért gyűltünk a templomba! Itt a közös buzgóságtól ihle-

tett lélek az örökkévalóság hitével fogadja a mulandóság hullámcsapásait. Itt a vallás megszentelti az érző szív örömét, bánatát s együtt emeli a háladást és a jajfohászt a mennyei Atyához, ki szeret akkor is, ha fenyít, kinek kezében üdvösségre nevelő eszköz még a szenvedés is. E szent helyen bucsuzunk el méltóan a mult esztendőtlől, itt keressük a jövő zálogát: a reményt.

*

A természet egy nagy könyv, benne a változások, a levelek, melyekre a Mindenható keze irt elénk oktatást. Az ősz a halál hatalmát hirdeti, a tavasz feltámadásról, új életről beszél. Tanít a bölcs; mellette a boldog szülő ajkán az öröm s remény dala fakad; némán bár, mégis érthetően szól a temető, és a hozzá közelgőnek szívében sóhajt tördel, szemében könnyüt rezegett. De ugyanez békíti ki a földi vándort a viharos élettel, — midőn így biztatja: Itt vár a csendes nyugalom, itt nincs bánat, nincs fájdalom. Sirparton a harc megszakad, tul rajt a mennyország fogad. Temető a mult is, benn az évek mind megannyi sirok. Bár ezeknek is nincsen beszédük; mégis meghalattatik az ő szavuk. Térjünk oda: *álljunk meg e letűnt esztendőnek sirja felett.*

Ez arra int,

- I. *Hogy gyarlóságunk érzetében keressük az irgalomnak Atyját.*
- II. *Váltsunk békejobbot vándortársainkkal.*
- III. *Bizzuk utainkat a bölcs, jó Istenre.*

I.

Az emlékezet egy év sirján mindenekelőtt arra hiv, hogy *gyarlóságunk érzetében, keressük az irgalom Atyját.*

„Akkokáért minden mi napjaink elmúlnak...” A koronás zsoltáriró, bár fejedelmi trónon ül, s parancsszavát milliók fogadják, napjai fogytában gyöngesége bizonyosságát látja. Magába száll a mulandóság hatalmától ostromolva, s így imádja buzgón, lelki alázattal a mindeneknek Urát.

K. H! Nekünk is a felettünk elreppenő évek, — minél számosabbak, — annál érthetőbben hirdetik erőtlenségünket. Földi éltünk az időhöz van kötve, ez pedig sietve rohan tovább, mint a gyors folyam, melyet feltartóztatni nem lehet. Az emberi erő csak mint gyöngé csónak küzd az enyészet csapkodó árával; egyik itt, másik ott merül el. Ez rövidebb, az hosszabb utat végez, de utoljára is az ifju és a vén, szegény, boldog a fejedelem és a jobbágy találkoznak, osztoznak a közös sorsban, melynek neve *halál*. Ez amaz ellenség, kivel szemben tehetetlen minden emberi erő, tudomány, ki lankadatlan forgatja az élők közt irtó fegyverét. Nyissuk fel az emlékezet könyvét: hány ismerős, rokon hiányzik körünkből, akiket meglátogatni temetőbe járunk? Hány családból vitt áldozatot magával a

sirba ezen év is? — itt házastársat, ott testvért, itt szülő kebléről a zsenge magzatot, ott gyermek mellől a feledhetlen szülőt! És míg az elhunytak emlékéen merengünk, a bucsuzó esztendő: éltünknek egy része komolyan int: „te is a halandók utján jársz, reád is számot tart a sir!” Minden baj, amely ér, az enyészket kezének egy-egy ütése lelkünk porsátorának falán. Minden elmúlt óra egy-egy hulló levél életünk fájáról; vándorutunk az örömvirágok, s bútövisek között csak egy célhoz: a halálhoz vezet. Bizonyára „minden test olyan mint a fű, és minden dicsősége, mint a fűnek virága”. Midően így a változások hatalma által ragadtatva beismerjük öngyöngeségünket: akkor kel fel lelkünkben a vágy a megtartó után. Megértjük az Urnak szavát: „Jöjjetek énhozzám.” Oda menünk a hit karján; őt imádjuk, ő hozzá ragaszkodunk, és ő így vigasztal: „*Bizzál a te hited megtart tégedet.*” Azonban midően az Urhoz járulunk, meg kell értenünk az irás intő szavát: „*Az Isten a kevélyeknek ellenük áll, de az alázatosoknak megadja az ő kegyelmét.*” Isten előtt alázatosság, a léleknek méltó öltönye. Midően neki áldozatot mutatunk be: töredelemmel kell leborulnunk, hogy irgalmára méltók lehessünk.

A sáfár az év végén rendbe szedi számadó könyvét, jól tudván, hogy a hibátlan számadás, a legjobb bizonyíték buzgalma és hűsége mellett. Mindnyájan sáfárok vagyunk, a mi Urunk Istenünknek szolgálatában. Mikor egy esztendőt temet, kell, hogy magába szálljon kiki s megértse az idő intését: minden óra közelebb visz a halálhoz s az igaz bíró ítélőszékéhez. *Rendben van-e számadásod? Kérdezd meg az év elmúlt napjait, miképp tanuskodnak azok melletted? Nem tévedtél-e soha gondolatban, szóban, tettben? Nem kísértett-e most az önhittség, majd a kishitűség? Nem feledted-e könnyen a föld mellett az eget? Nem váltotta-e fel soha ajkadon az imát zúgolódás, vagy szidalom? A Mindentudó, ki előtt a setétség is világosság, benned csak szentséget, tökéletességet talál-e? Óh, mindnyájunknak be kell vallanunk, hogy az önvizsgálat gyarlóságunkat tárja elének, s „ha azt mondjuk, hogy bűnünk nincsen, magunkat csaljuk meg, és igazság nincsen mibennünk!”* Azért hibáinknak tudatában alázattal esdekelünk: a seregek Urához: „*légy irgalmas nekünk!*” De a keresztyénnek, midően töredelemmel közeledik az Istenhez, egyszersmind úgy kell fohászkoznia: „*kisebb vagyok Uram minden jötteteidnél, miket velem tettél!*” A tőlünk megváló esztendő itthagya a Mindenható gondoskodásának áldott jeleit. Sulyos aggodalmak kíséretében kezdtük meg ez évet, melyre elődje örökségül az inséget hagyta. Sívár napokkal fenyegetett a tavasz. De jóra fordított az Ur mindent; megjött annak idején az éltető eső, az üdítő harmat, s nyomában nem hiában reménylett, fáradott a munkás; megelle verejtekének jutalmát a hegyen s a völgyön, a kertben, a mezőn. Most az év végén, távolabb mint volt kezdetén a gyötrő

inség a szegény hajléktól is. „*A föld megadta az ő gyümölcsét: áldott az Úr a mi Istenünk!*“ Ő volt gondviselőnk, nekünk s kedveseinknek kik most velünk ünnepelnek. Ő őrködött gyülekezetünkben, ápolta a hitbuzgóságot, megvédte városunkat, hátaírait sulyos csapásoktól. Megőrizte hazánkban a békességet, háborítlan munkálkodhatott minden osztály a kötelességnek mezején. Istené a hatalom; mindezért Istené legyen a dicsőség.

II.

Egy évnek sirjától még ezen intést is visszük el: *váltsatok békejobbót utitársaitoktól a bujdosás mezején.*

A zsoltáíró a mulandóság gondolatától meghatva, így fohászodik: „*Úram, taníts minket, hogy tudhassuk a mi napjaink számát és járassunk bölcs szívvel.*“ Szeme előtt akarja tartani mindig azon igazságot, hogy a földi élet rövid, s erőt kér a Jehovától ennek jó használatára, hogy nyugodt lélekkel adhasson napjairól számot.

Mi is ugy óhatjuk végezni kimért pályánkat, hogy áldást mondhasson reá ég s a föld, de ezen óhajunk csak akkor teljesül, ha az istenfélelem mellett hű kísézőnk a *felebaráti szeretet*. Az Isten e legfőbb törvényének betöltése nélkül nincs nemes lélek, nincs bölcsesség, nincs igaz öröm. A szeretetben Isten képét mutatja magán az ember; ez tartja ébren keblében a mások iránti kötelességnek érzetét, ezzel boldogíthatja a reábizottakat. A szeretet nem gondol gonoszt, nem cselekszik éktelenül, mindenkit eltűr, mindeneket jóváteszen. Hol ez fűzi össze a szíveket: ott a ház az áldott békesség hajléka, ott nem hullatja házastárs a keserű csalódás könnyűit, ott nincs rossz testvér, ott háladatos gyermek magasztalja az Istent az elaggott szülő. Hol ez hiányzik, ott a viszály fergetege dul: ott a siralom tanyája.

Itt egy évnek határpontján, kérdezze meg mindegyikünk lelkiismeretét: mikép tölté be tisztét, *hozzátartozói* iránt? Áldás, vagy átok volt-e családjára nézve? Édesítette, vagy keserítette-e házastársának, testvéreinek, szülőinek éltét? Építette-e szelidséggel, békétüréssel házában, avagy rombolta gonosz indulattal a béke oltárát? Volt-e jó atyafi, ki örül az örülövel és sir a síróval, vagy pedig szívtelen özvő, ki megcsalja saját vérét is? Az igazságnak, szeretetnek szavára hallgatott-e, könyörülve a nyomorulton, nem irigyelve a gazdagot, vagy pedig a gyűlölség, haragnak rabja volt, kinek tettei bosszuért kiáltnak az égre! Istent imádni jöttünk ez órán a templomba: emlékezzünk az evangéliomi intésre: „*Ha a te ajándékodat az oltárra viszed s eszedbe jut, hogy a te atyádfiának panasza vagy on ellened: menj, békülj meg vele, amíg uton vagy s ugy vidd meg a te áldozatodat...*“ Családunk tagjaival, felebarátaikkal utitársak vagyunk a mulandóság határai között. Ki tudja, hogy az uj év melyiknek lesz közölünk egyszersmind

utolsó? Azokkal, kik előttünk mennek el, s azokkal kik utánunk jönnek, találkozunk, Isten színe előtt. Becsüljük meg a kegyelem idejét: ha volt félreértés házunkban, rokonságunkban, felebarátunkkal béküljünk ki velük, amíg uton vagyunk. Bármikor kelljen megválnunk a földtől: hogyjuk itt a szerető, jó szívnek emlékét, úgy sem találunk vádolókra az itélet óráján. „Az embernek haragja nem cselekszi Isten akaratját.” Ne muljék el haragtartásban az esztendő... A sértés, a szemrehányás, bosszu, legyen ez évvel sirba temetve. Nyujtsatok egymásnak jobbkezet; kik ellenfelek valátok: bocsássatok meg egymásnak, kísérjenek át minden házat, rokonságot a békesség és szeretet angyalai az ujévre. Ily érzellemmel megáldva lesz az imádság órája, s itt a buzgóságban, szeretetben egybeforrt szívek lelki örömmel rebeghetik: „Siessen el időnk, e remény támogató: kitől jön az áldás; az Ur velünk marad.”

III.

Az elmúlt év sirjától végül e biztatást visszük el: *Bizzuk az Urra minden utunkat.*

„Tölts bé minket a te jóvoltoddal, — fohászkodik a zoltáríró, — *vidámits meg minket a mi nyomoruságaink napjai után*”... Az Urra támaszkodik: abban vagyon bizodalma, kinek karja meg nem rövidül. A multban mi is öngyengességünket látjuk és az Urnak hatalmát: Ő volt „*nekünk hajlékunk minden időben*”. Ő életünk alkotója, neki vagyunk adósok e drága kincsekért, az erő s egészségért, ő tartott meg minket családuknak, családuknak nekünk. Ő adta nekünk szent Fiának evangéliomában a lelki épülésnek, kiapadhatatlan kutfejét. Ha gyöngék valánk, erősített a hit által, felemelt ha elestünk, megbocsátott ha tévedtünk, megvidámitott az eszendők után, amikben láttunk gonoszt. Az ő kezébe tesszük le tovább is sorsunkat. Ő szeret s ha hivei maradunk megáld bennünket. Eddig elsegített: atyai védelmét nem vonja meg ezután sem tőlünk; és ha *Ő velünk, ki lehet ellenünk?*

Igy az élet gondjaival kiengesztelődve zárjuk be az évet. Az Ur a mi erősségünk, a mi szívünknek kősziklája és a mi reménységünk mindörökké. E hitben legyen megszentelve a mi kimenetelünk az óévből, bemenetelünk az ujesztendőbe a mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen!

Gyurátz Frenc ny. ev. püspök.

Ujév napján.

Zsolt. 39, 13.

K. H! A tegnapi nappal ismét egy év — életünk egy szaka — merült el végkép a multnak tengerében és mint tört hajóról az utas a közel szigetre, a tőlünk eltűnt évről mi is e mai reggellel egy új évre keltünk át. Míg a multtól sóhajtvá bucsu-

zunk, remény s félelemmel tekintünk a kétes jövő elé. Az óév egy már nyitott, átlapozott, az új egy még bezárt könyv. Mit rejt számunkra magában, nem tudjuk!? Vajjon az Urnak áldást osztogató kezét, vagy pedig sujtoló ostorát ismerteti-e meg velünk; — lesznek-e lapjain boldog napok, melyek „éneklésnek és szabadulásnak szavát“ keltik hajlékunkban s így intenek a zsoltáriróval: „Örvendjünk és vigadjunk ezen“... avagy gyászt hirdetnek, amelynek terhe alatt fájdalommal hangoztatjuk Naomi panaszát: „Nagy keserőséggel látogatott meg a Mindenható engem!“ Vajjon kedvező tavaszt, áldott nyárt hoz-e, amely a munkás nyomán a bőség szaruját nyitja meg, s messze űzi a gunyhótól is ama pántos férfiut: az inséget; vagy pedig zord időkre virraszt, melyek letarolják a reményt, a várt kalász helyett csak tövist, bogácskórót hagynak hátra s nyomukban sirva kérdi sok szülő éhező gyermekei felett: „hol vegyünk kenyeret, hogy ezek egyenek!“ Megmarad-e hazánk egén a békeség napja, avagy öldöklő háboru viharában huny el: mindezt itt az év küszöbén hasztalan kérdezzük. A jövőndő néma, mint a köszobor. Itt, két esztendő határpontján állva be kell vallanunk, hogy mind a multnak viszontagságai, mind a jövőnek aggodalmai csak gyöngeségünket mutatják, s arra utalnak, hogy — míg itt küzdünk, reménylünk, — forduljunk hitünkkel a hatalom s szeretet kutféjéhez. Istenhez, kitől alászáll minden jó adomány. Legyen utmutatóul annak szent akaratja, úgy nyugodtan indulhatunk tovább.

A mulandóságnak élénk hirdetője az évváltozás, midőn az egyik esztendő sirjától int tovább bennünket a másik. Mint visszhang kél ajkunkon az írás szava: „Jövevények vagyunk, nincsen itten nekünk maradandó városunk, hanem az eljövendőt keressük.“ Ezen igazság, míg egyrésztől megaláz, másrésztől üdvös tanulságokat foglal magában; boldog ki ezeket szívére véve kezdi meg az évet.

*
Az élet vándorut.

E tudat így int:

- I. *Gondold meg, hova viszen ez ut.*
- II. *Az Isten mindig szemed előtt és szivedben legyen.*
- III. *Becsüld meg az uti társaságot.*

I.

Gondold meg, hova visz az élet vándor utja!

„... Uram én Te előtted csak jövevény vagyok és zsellér, mint voltak az én atyáim!“ E vallomás annál figyelemre méltóbb, mert fejedelmi trónról hangzik el. Dávid hatalmas király volt, ki vitéz seregei élén diadallal verte vissza az ellenséget a hon határiról, de im nincs fegyvere ama láthatatlan ellenség: az idő ellen, mely — amíg gyorsan elreppen, — elragá-

dozza az embernek drága kincseit: az ifjúságot, az erőt, a reményt. Milliók hajolnak meg parancsára, hódolattal ismerik el benne urokat és ő mégis a magábaszállás óráján így fohászkodik: „Jövevény vagyok és zsellér!” érzi, hogy az élet utja, melyre születésével lépett, feltarthatlan viszi az embert, legyen bár uralkodó, avagy jobbgágy, hordjon királyi pálcát, vagy koldusbotot, amaz ismeretlen világ: a jövő felé. Pörba hull a Jehova előtt, kinek keze fedezi a multat, kinek szemei belátják a jövőt, s ki az innét távozó halandót magához számadásra várja.

Jövevények vagyunk. Egyik év — mint hullám a csónakot — a másiknak adja át éltüket s mindenik távolabb ragad a parttal, a bölcsőtől. Életünk egy szaká telmettük s most egy ujba lépünk. Igaz, kérddhetné valaki, vajjon mi uj vagy on az uj évben? Nincs-e itt a régi gond, mely mint sötét árny kísért a multban! Nem nyomja-e a régi gyász a bánatos lelket? Elűzte-e az uj esztendő az ő által itthagyoott szükséget a szegény gunyhókból! Levette-e a betegről a szenvedésnek régóta hordozott láncait? Nincs-e mindenütt az életben ugyanaz a küzdés, baj, ugyanaz a seb a szíven, a panasz az ajkon — mi eddig kísért s vádolá a nyomoruság völgyét! Vajjon mi ujult meg tehát? Testvérek az Urban! A gond, baj bizonynyal régibb lakók a földön, mint mi vagyunk, s csak a küzdés ezekkel ujul meg az egyén életében, ezek sulya alatt fejlődünk, s azután hanyatlunk. A napok s évek ugyan mint láncszemek füződnek szoroson egymáshoz, de eltagadhatlanul mindegyik előbbre vonz a végső cél felé. Az idő, — amelynek forgását jelzik a napok, évek — és a baj azon malomkövek, melyek között elporlik az élet. Hol vannak azok, akik előtted hordozták itt a nap hévségét, terhét, s hullaták itt sokszor a verejtéket, könnyüt? Hol vannak számosan jó barátid, rokonaid közül, kiket úgy szerettél s most szivedben a megilletődés sóhajával emlegets! Gondold meg; te is azon uton jársz, amelyen azokkal, az idők szárnyán szembe jött a halál. Légy boldog, vagy boldogtalan, gazdag avagy szegény, fiatal vagy öreg, — csak jövevény vagy, vándor a minden halandóknak utján, — odafüzve az idő láncszemeihez, melyek ellenállhatatlanul sodornak közelebb a sírhoz.

Vannak, kik most egy éve itt ünnepeltek a templomban, otthon együtt örültek, aggdóttak az övéikkel és most lenn a fagyos földben pihennek. Jövevények voltak, elköltöztek a szállásról, melyet a halandó vádornak ad e világ, felcserélték azzal, melyet az innét távozonak a halál jelöl ki. Az enyészet minden évben beszedi az élettől adóját, s most itt, majd ott hajtja végre a Mindenható ezen ítéletét az emberen: „porból vétettél, porrá kell lenned ismét”. Korábban avagy későbben, de le kell rónunk mindnyájunknak amaz utolsó tartozást: a halált, és lehet, hogy egyikünket, másikunkat ezen most együtt megkez-

dett évnek utolsó estéje már nem itt a templomban, hanem künn a temetőben éri. Jövevények vagyunk itt alant; zsellérek, kik amint átvettük elődeinktől a szállást, át is kell engednünk az utánunk jövőnek. Bujdosunk a földi tereken, s testünkre nézve a véghatár a sír.

De K. H! nemcsak testből állunk; bennünk mint romlatag sátorban égi szikra: a *lélek* lakozik. Ezt nem a föld adta, ép azért a koporsó be sem fogadhatja. Ez a halál révéről, a sirpartról tovább száll, és bárhol legyen amaz ismeretlen tulvilág, amely várja, ott lesz bizonylyal a Mindenható Isten. Hova is mennénk az ő lelke elől s az ő arca elől hová futnánk? Kell lenni — mondja hitünk — egy új világnak, hol az ember a tökéletesbülést folytatja, hol teljes az igazság uralma, hol nincs gonoszság, hová nem csapkod fel a szenvedés hulláma. Oda tér a lélek, ott fogadja őt az igaz bíró, ki a talentomokat kiosztja, ki lát és hall mindent, s ki megfizet mindennek az ő cselekedete szerint. E gondolat kísérjen ember ez éveken át utaidon: „mindnyájunknak meg kell jelennünk a Krisztusnak ítélőszékénél”.

II.

Az Isten mindig szemed előtt és szivedben legyen.

A zsolttáriró így foháskodik: „*Uram figyelmezzél az én könyörgésemre és az én kiáltásomra ne vesztegelj.*” Szíve a biborpalást alatt is Isten félelmével dobog s lelke a szorongatás napjaiban a Jehovához kiált, mert jól tudja már, hogy az ember csak úgy győzhet a kísértőn, úgy lel keserűségében vigasztalást, úgy gondolhat nyugodtan a jövőre, halálra, ha vele van az Isten.

K. H! A régi görögök csábító szirénekről regéltek, kik a tengerből kiemelkedve bájos dalaikkal magukhoz édesgeték a hajósokat, és azokat, kik reájuk hallgattak, le a feneketlen örvénybe ragadták. E rege a bünt jelképezi, mely az élet tengerén át utazó halandót, a gyönyör rózsás alakjában, a mámor mézédés szavával törekszik az igazságtól félre tántoritni, de azt, ki karjaiba veti magát, végül is fájdalom és szégyenbe temeti. — Földi vándor! hogy a becsület utján el ne bukjál, hogy tiszta lélekkel számolhass be majd az ítélőszéknel; gondolj reá, hogy az Urnak szemei rajtad, legyen ő is mindig szemed előtt. *Az Isten parancsa legyen utmutatód, az Isten félelme őrangyalod;* csak azt tedd mit az ő törvénye megenged, kerüld amit ő tilt. Ha vétekre késztet szennyes örömvány, haszonlesés, üzd el a rossz gondolatot a hűség e szavával: „távozzál tőlem sátn, meg van írva a te uradat Istenedet imádd”. Régi igazság, hogy az embernek legveszélyesebb ellenségei, nem rajta kívül, hanem *benne* vannak. Mennyi átkot gyűjt a bosszúálló harag arra, ki azt keblében ápolja! Hányszor vág a gyűlölség egy rossz órában oly sebet, amelyet meg nem gyógyíthat

aztán a késő bánat egy életen által? Mennyire megrontja a szívet az irigység, midőn elől benne minden szeretetet, szelidséget, letépvé róla az Istenképét egy hideg jégbanrhanggá teszi? — Ker. T! értsd meg az intést az év kezdetén: *az Isten holtig szivedben legyen!* Imádd az Istent, kérd szentlelkét, hogy győzhess ne csak az élet harcain, hanem önindulataidon is. Kövesd Jézust, ki szeretettel győz, úgy tetteidért nem üldöz megsértett lelkiismeret, nem átkoz a világ.

Jövevény voltunkra emlékeztetnek a viszontagságok is, miken át kell mennünk. Óh sokszor úgy érzi a halandó, hogy utja sivatagon át visz, hol minden lépten-nyomon éles kőbe botlik, tövisbe akad. Azt az ösvényt, mely a sírhoz vezet fájdalomban megtört szívek pora fedi, síró szemek könnye áztatta már százszor. Mikor a szerencsétlenség, mint jégverés letarolja a remény s öröm virágait, a csalódás az emberekben, mint benschakadt nyíl tépdeli a keblet, mikor siralomra fordítja az örömet az egyik házban a nyomor, a másikban a nyavalya, a halálnak — e könyörtelen előpostája, mikor elfárad a lélek a gond keresztje alatt, elcsügged a veszteségben: hányszor hangzik fel a panasz: Jaj nekem az élet; „Uram vedd el az én lelkemet, mert jobb énnekem meghalnom, mint élnem!” K. A., ha a megpróbáltatás esztendeje virradt volna reád ez új évvel, ha jönnének nem-szeretem napok: legyen a bajok közt is az Isten szemed előtt. Imádkozzál buzgón s ne félj, az Ur figyelmez könyörgésedre; az Istent szeretőknek javukra szolgálnak mindenek. Mózes könyvében olvassuk, hogy midőn Izrael népe a pusztában bujdosva *Marához* jutott volna, itt oly keserű volt a víz, hogy meg nem ihatá s elepedve már majd kétségbe esett. Ekkor az Ur Mózesnek egy fát mutatott, melyet ez a vízbe vetett s im megédesült tőle. Földi vándor, ha ez év napjai téged is ily *Marához* vinnének, hol a fájdalom mint keserű víz epesztene, ne átkozódj, mert így csak gyötrelmeidet növeled, hanem térj az Urhoz; ő neked is megmutatja azt a fát, mely megédesíti az élet keserűségét. Ez áldott fa: *a hit*. Fogadd el; ez Isten szeretetét ismerteti veled a dorgálásban is, fentartja reményedet, lelked békességét, megszenteli bánatodat s így a szenvedés reád nézve nem a halálnak, hanem új életnek, üdvnek szent forrása leszen. Legyen az Isten szemed előtt, ha örülsz, ha gyászolsz. Az ő félelme tanitson az igazság hű követésére, hivatásod betöltésére. Tartsd meg e jelszót mindennap: „*imádkozzál és dolgozzál!*” Légy fáradhatlan a munkában, erős a béketűrésben, buzgó a hitben, és veled lesz az Isten.

III.

Az intés, melyre vándorpályánk utal, végül így szól: *becsüld meg az utitársakat*. K. H. Szomoru sors lehet ismeretlen vidéken, annak vészei közt egyedül utazni, megfosztva biztató kísérettől, segítő részvételtől. De százszorta szomorubb magát az élet utját rokonszívek társasága nélkül, egymagára hagyottan végezni. Az

igazán szerencsétlen, ki nem ismer egy jóakaró szívet, ki nem szeret senkit s kit nem szeret senki. A gondviselésnek igaz áldása a résztvevő környezet, a hű utitársak, kik megosztják örömmünket, bánatunkat. Segítő kart nyujtanak a bajban, támogatnak boldogulásunkban; szeretetük mint napsugár, melenget mig élünk s kegyeletük megáld, megsirat ha meghalunk. — De Testvérek az Urban! Ha ily drága kincs az utitársaság, azt megbecsülni szent kötelességünk. Ti családtagok, szülők, gyermekek, testvérek! ti egymáshoz legközelebb álló utitársak vagytok. Most, mikor egy új év határától indultok tovább, vegyétek szívetekre ti is Jákobnak fiaihoz intézett szavait: „Össze ne vesszettek az uton!” Ha volt félreértés köztetek, legyen eltemetve a múlt évvel együtt. Összetartó kezekkel építsétek, közös türelemmel védjétek a békesség oltárát a házban. Ti óhajtjátok, hogy a tieitek szeressenek; szeressétek ti is őket. Ti is emberek vagytok, magatok is hibáztok, tudjatok azért ti is megbocsátani, tudjatok szelidséggel, jóakarattal itélni. Ne engedjétek helyet magatok közt a gyűlölködésnek, mert nincs öröm nappal, nem édes az álom éjjel azon házban, melyből a viszály elüzte a békét. Legyetek jó rokonok, jó felebarátok, kik egymást becsülik. Így az egyetértő utitársaságban könnyebb lesz az élet terhe, édesb az élet öröme; biztatóbb lesz a jövő, ha összetartás egyengeti a boldogulás utját.

— Vándorut az élet. Hogy áldás legyen rajt', vigyük magunkkal a *hitet*, mely az Urnak ösvényén honol s így biztat: az Isten velünk, ki lehet ellenünk. *Becsüljük meg utitársainkat*, legyünk a békességnek nem üldözői, hanem őrzői. *Istenfélelem és szeretet kísérenek tetteinkben* s így a szent reménnyel indulhatunk tovább: „Ha élünk is az Urnak élünk, ha meghalunk is az Urnak halunk meg, azért akár élünk, akár halunk, mindenkor az Uréi vagyunk.” Amen. Gyurátz Ferenc, ny. ev. püspök.

Vizkereszt.

Máté 2, 1—12.

Vizkereszt, a pogányok karácsonya, a karácsony ünnepeinek, örvendetes visszhangja. A karácsonykor megnyilatkozott egek nem zárultak be, a karácsonyi gyertyák nem aludtak ki, a betlehemi csillag fénye nem homályosult el, sőt mindig szebben és szebben ragyog s mindig nagyobb és szelesebb körben hinti tündöklő sugarát. A napkeleten felragyogó új csillag a pogány mágusok és bölcsek figyelmét is felkelti és a megszületett Messiás bölcsőjéhez vezérli. Ez által követésre méltó példát hagytak nekünk is.

A felolvasott szent íge szerint :

*A bölcsek, kik messze napkeletről jöttek,
Felkeresték Jézust s „tisztességét tőnek“.*

1. *Keressük fel mi is Jézusnak bölcsőjét*
2. *S buzgón leborulva, tiszteljük szent nevét.*

I.

Keressük fel mi is Jézusnak bölcsőjét. Az isteni világ-kormányzó hatalom különböző utakon vezette az emberiséget az üdv keresésénél. Egyik ut előttünk áll a *zsidó nép*, a másik a *pogány nép* életében és jellemében. Pál apostol az előbbit a *szelid*, az utóbbit a *vad olajfához* hasonlítja.

Az Isten *kiválasztotta zsidó nép*, a törvény hatalma alatt állott. Üdvét a törvény betűjének teljesítésében kereste. Amde éreznie kellett, hogy mély büntudatát ez lemosni. lelkiismeretét teljesen megnyugtatóni nem tudta. Azért ihletett prófétái szabaddítót vártak; Messiás eljövetelét jósolták meg.

A *magára hagyatott pogány nép* viszont arra a meggyőződésre jutott, hogy *önerejéből*, a természetes fejlődés útján szintén nem boldogulhat. Az áldozatok ezre, a tudomány és művészet legnagyobb foka sem bir egyedül bünt elfödöző, Istent kiengesztelő, üdvözítő értékkel.

A zsidók is, a pogányok is egy szebb jövő, valódi üdv után áhítoztak. És ime várakozásuk nem volt hiabavaló. Az üdvösség királya, a Messiás megszületett és pedig nemcsak a kijelentéssel bíró zsidó nép, hanem mindazok üdvére és megszabadítására, kik *hisznek* ő benne. Eljött a pogányok megszabadítására is, mert ime azt olvassuk szent leckénkben: „*Mikor pedig Jézus megszületett Betlehemben Juda városában, Herodes király idejében, ime napkelet felől, bölcsek jövének Jeruzsálembe és mondanak: Hol van a zsidók megszületett királya, mert láttuk az ő csillagát napkeleten.*“

Tehát pogány bölcsek, avagy a rege szerint királyok, kik minden tudománvosságuk és hatalmuk mellett is érezve lelkük sivárságát és erejük gyengeségét, az igazi üdv felkeresésére indulnak. Ez által nemes példát mutatnak nekünk az *önfeláldozó keresésben* és a keresés *jelentéktelennek látszó indokában.*

Akár Perzsiából vagy Babiloniából, akár Arábiából jöttek is e bölcsek, több száz mérföldet kellett nekik megtenni, sok küzdelmen keresztül menni, éhséget, szomjuságot eltűrni, míg Jeruzsálembe s onnét Betlehembe eljuthattak. De ők evvel nem törődve, bátor lélekkel, csüggedést nem ismerő buzgó kitarással keresték az élet és a halál „miért”-jére, a világ számtalan problémája megfejtésére a megnyugtató feleletet, üdvüket, boldogságukat. És azt mind, mind megtalálni vélték abban a betlehemi szegényes bölcsőben fekvő *gyermek Jézuskában*, kirő! az angyal — amint karácsonykor mi is hallottuk — azt monddotta a hirtelen nagy fényességtől megijedő pásztoroknak: „Ne féljeteK, mert hirdetek nékteK nagy örömöT, mely *minden népnek* öiöme lészen, mert ma született nékteK a *Megtartó!*“

Hozzánk keresztényekhez, kik megkereszteltettünk, sokkal közelebb von a Megtartó, a Jézus temploma, hogy oda elmenjünk, hogy ott igaz üdvünket, a Jézusi szeretetet, békességet keressük és munkáljuk.

A pogány bölcsek felkeresik Jézust, dacára annak, hogy *csekély isteni kijelentésben* részesültek. Ők nem ismerték az ószövetség ígéreteit, a lánglelkű *Ezsaiás* prófétáit, a csodas gyermek születéséről, kit Immanuelnek, Tanácsadónak, Békesség fejedelmének fognak hívni, nem ismerték *Mikeás* jóslatát, hogy a kis Betlehemből jő az, ki Israel szabadítója leend, csak egy egyszerű *csillag* volt a jel, a prófétájuk, bibliájuk, mely őket a Krisztus felkeresésére indította. „Hol van a zsidók megszületett királya? mert csillagjósok lévén, láttuk az ő csillagát napkeleten” — e szavakkal állítanak be a jeruzsálemi palotában székelő Heródeshez. Nem azt kérdik bizonytalanul: Megszületett-e a zsidók királya? Hanem egész határozottan, hittel kérdik: „*Hol van a zsidók megszületett királya?*” E határozott hitből fakadt szó megszégyenítő a zsidókra s mai nap is *mindazokra*, kik kételkedve fordulnak el az Ur Krisztustól s mulandó dolgokban keresik boldogságukat. Mert a zsidóknak teljesebb kijelentésük volt a Messiásról, mint a napkeleti bölcseknek. Láthatjuk ezt a felolvasott evangéliomból is. Midőn ugyanis Heródes, hatalmát féltő aggodalommal hívja a *zsidó papokat és írástudókat*, tudakozván tőlük, hol kell a Krisztusnak megszületni, ezek világos prófétai jóslatra hivatkozva, azonnal kijelentik: „*Juda városában, Betlehemben!*” Tehát nekik még nagyobb sietséggel kellett volna őt felkeresni, de hát nem volt hitük, bizodalruk; — Heródes ugyan keresteti őt, de csak azért, hogy őt megölesse, elpusztítsa.

S minékünk K. T. rendelkezésünkre áll a teljes Isteni kijelentés, az ő és újszövetség. Nemcsak egy csillagocska, hanem az Isteni ige egész égboltja, milliárd tündöklő csillaga. Mi, akik megkonfirmáltattunk, ismerjük a bibliát, ismerjük Isten ígéreteit s annak beteljesedését, ismerjük Jézus életét, tanítását, szent evangéliomát, mely Istennek hatalma minden hívőnek üdvösségére, keressük őt fel azért minél gyakrabban. Hol van az én Megváltóm, kinek csillagát láttam napkeleten? Ezen szavakkal keresd bölcsőjét, *hívő tiszta szived mélyén*, keresd őt a *bibliában*, a *templomban*, az *uri szent vacsorában*. Sok haszontalan dolog után futkosunk, sok semmisségért ezeket kidobunk, azt a kis fáradságot nem kimélve, azt a kis áldozatot nem sajnálva, keressük igaz üdvünket... a *Jézust* és ha megtaláltuk — mert meg kell találnunk, ha igazán akarjuk, ha igaz hittel keressük, —

II.

Buzgón leborulva tiszteljük szent nevét. Midőn a napkeleti bölcsek, a csillag vezérlete alatt, megérkeztek Betlehembe,

Jézus bölcsőjéhez, ezeket olvassuk róluk szentigénk 11-ik versében: „És bemenvén a házba, ott találták a gyermeket anyjával Máriával; és leborulván *tisztességet tőnek neki*; és kincseiket kitárván, *ajándékokat adának néki: aranyat, tömjéni és mirhát.*

A bölcsek kitartó, buzgó keresése nem volt hiábavaló, a csillagban, hitükben nem csalatkoztak. Megtalálták, akit kerestek, a próféták által megígért Messiást. A bölcsek buzgó keresése, fáradsága különösen azért nem volt hiábavaló, mert a kisded csecsemőben felismerve Isten küldöttjét „*tisztességet tőnek néki*“ és pedig először is az által, hogy *megalázták magukat* a még bölcsebb Ur Isteni Gondviselés szent intézkedése előtt, „ki úgy szereté a világot, hogy egyszülött fiát adá érettünk...“, másodsor, mert *ajándékokkal* kedveskedtek neki, adván néki aranyat, tömjént és mirhát. Ezek pedig drága ajándékok voltak. Ily adományokban csak a királyok részesültek. A bölcsek hódolatuk jeléül odaadták néki a legdrágábbat, a legbecsesebbet, a *királyok királyának ismerik el.*

Ha Jézust megtaláltuk, mi is magunkat megalázva tiszteljük, imádjuk szent nevét. Valamikor, a kereszténység első évtizedeiben, az üldöztetés, a vallási türelmetlenség idejében, az Ur Jézus tisztelete és imádása nagy nehézségekkel, sok megpróbáltatásokkal és szenvedésekkel járt. A mai kor nem kíván tőled ily áldozatot. Vallásszabadság van. Betlehem, az élet kenyerének, az élet üdítő forrásának háza, temploma, szentegyházad nyitva van, közel van tehozad. A háboruban elrequirált, de az áldozatkészség ismét megszerezte harangok zugása, orgonasípok bugása újra teljes erővel hív és biztatgat. Menj, borulj le az Ur zsámolyára, tiszteld, imádd az Ő szent nevét. Adj, a bölcsek példája nyomán te is néki aranyat, tömjént és mirhát. Add oda néki *a hitnek aranyát*, mely szívet éltet és boldogít, az *imádkozás tömjénjét*, mely ég felé szállva, összeköti a földet a mennyyel, szivedet Istennel, add oda néki *a keserü mirhát is, a töredelmes szívet*, mely megragadja Isten bűnbocsátó kegyelmét. És ha mindezt teljesítetted, *vigyázz*, e világ számtalan kísértései közepette, mindig figyelmezzel, az Urnak akár ébrenléted, akár álmodban tett intésére: *Vissza ne menj Heródeshez, a bűnhöz*, hanem azon a keskeny uton térj vissza igaz hazádba, kedves otthonodba.

K. H.! Minden év vizkeresztjén a begyült templomi perselypénzt még aznap elszoktuk küldeni külmissió céljára, a missiói pénztárosnak Budapestre Deák-tér 4. Ne felejtjük el, hogy az emberiségnek még kétharmadrésze pogány, kik a Jézust nem ismerik. Azért most is, ma is tiszteljük meg az Urat az által, hogy a missió oltárára adományainkat felajánljuk.

Végül pedig buzgó imával kérjük a Mindenható Istent, hogy a Krisztusban megjelent mennyei világosságot terjessze ki minden népekre és nemzetekre, keresztényekre és nem kereszt-

tényekre egyaránt, hogy mindenek a *Krisztust keresve és imádvá* a Krisztus bölcsőjénél egymással kibékülve és a szeretetben összelorvva, minden sziv vallja, hogy: „*Jézus Krisztus Ur, az Atya Isten dicsőségére!*“
Vértesi Zoltán.

Vizkereszt utáni 2. vasárnapon.

Ján. 2, 1—11.

Megváltó Jézusunk, szeretet királya,
 Hozzád száll hivedid esdeklő íohásza :
 Jöjji, üzd el a gondot, oszlasd el a homályt,
 Hatalmad jelentsd ki, mely üdvöt s életet ád! Amen.

Vizkereszt utáni második vasárnap megünneplésére gyülekeztünk ma egybe K. T., Istennek e szent hajlékába. A vizkereszt utáni vasárnapok még az egyházi esztendőnek karácsony ünnepi köréhez tartoznak. Az evangéliomoknak alapeszméi mind visszautalnak a karácsonyi örömhírré, a testé lett ígére, aki jött az Úrnak nevében. Feltüntetik azt a mennyei világosságot, mely szétárad minden hívőre, melynek ragyogó világánál meglóthatja a földi vándor azt az utat, amelyen haladva öröm helyett örömet, kárhozat helyett bocsánatot, elveszett éden helyett új édent nyerhet. A világosság mindig nagyobbodik, míg végre annak fényénél megnyilatkozni látjuk az Ur hatalmát és dicsőségét, küldetésének igazi célját.

A karácsony, a vizkereszt, az Ur Jézust, mint kisdéd gyermeket állította elibénk, kinek bölcsőjénél a pásztorok, majd a gazdag pogány bölcsek tesznek tisztességet. Mult vasárnapi evangéliom Jézust 12 éves korában állítja elibénk. Ott látjuk a jeruzsálemi templomban, papokkal és tudósokkal vitázva, mennyei atyjának dolgaiban foglalatoskodva.

A mai ev. mint meglett férfiut állítja elibénk, ki miután 30 éves korában megkeresztette magát Ker. János által — személyes messiási tudatára ébredve — nyilvánosan is megkezdi megváltói működését.

Eddig azt lehet mondani, csendes elvonultságban nevelkedett, testben, lélekben a szülői háznál. most azonban a tett mezejére lép. Mint a hegyek alján kibuggyanó forrás eltünve a sziklák aljában, az erdők sűrűjében s egyszerre csak napfényre jut s dagadó folyóvá lesz, úgy Jézus is egy ideig 30 éves koráig visszavonul, hogy aztán annál nagyobb erővel és dicsőséggel lépjen fel.

Nem a kisdéd gyermek áll előttünk, hanem az erőteljes, bölcs férfiú, ki aláveti magát az ég akarátjának, ki rendületlenül áll a vész közepette, ki gyógyító írt csepegtet a fájó sebre.

Fellép nyilvánosan. Felemelő szavát hallatja, csodatevő ereje folytán hatalmát kinyilatkoztatja.

Jézus első nyilvános fellépése a kánai menyegző alkalmával történt, ekkor jelentette ki először az ő isteni hatalmát és dicsőségét.

A felolvasott szent igékben a kánai menyegző van elbeszélve, amelyre Jézus és az ő anyja, valamint a tanítványok is hivatalosak voltak. Az utolsó versben az evangelista azt mondja: „E csodatévé Jézus először Kánában Galilea városában és megmutatá az ő dicsőségét.” Nagy jelentősége van tehát ennek, mert itt nyilatkozott meg messiási munkájának célja, itt nyilatkoztatta ki a személyében megtestesült isteni dicsőségét.

Szent leckénk szerint beszéljünk :

Jézus dicsőségének első megnyilatkozásáról.

Nézzük :

1. *Miben áll általában Jézus dicsősége?*
2. *Miként nyilatkozott az meg?*
3. *S micsoda hatást gyakorolt környezetére?*

I.

Nézzük először is, *miben áll általában Jézus dicsősége?*

Az egész szentírás telve van K. T. ezen dicsóséggel. Erről zengnek az ihletett zoltárdalnokok, erről regélnek a próféták igéretei. Az ószövetségben képek és jelek által; az ev.-ban azonban a jóslott képek megtestesülve, megelevenedve állnak a szemlélő előtt.

Az Urnak dicsősége mindenekelőtt abban áll, hogy ő a világ teremtőjének, *a szeretet Istenének egyszülött fia*. Ez nagy, csodálatos dicsőség, melynek alapján ő egyedül elmondhatta: Én és az Atya egy vagyok; amelynek alapján Péterhez így szólhatott: „Aki engemet lát, látja az Atvát.” Legszeretettebb tanítványa János, ki saját szemeivel egyedül volt képes beletekinteni abba a fénylő napba, így szól róla lelkesülten: „Mi láttuk az ő dicsőségét, az Isten egyszülött fiának dicsősége vala ez, telve kegyelemmel és igazsággal.”

Hogy az Istennek ez egyszülött fia *szolgai formát öltve magára, leszállt mennyi dicső trónusáról*, felvéve magára a világ keresztjét, ez dicsőségének igazi fénye és ékessége.

Ő a világ igazi nagy prófétája, ki új kijelentésben részesülve, Istentől nyert méltósága tudatában tanít prófétai lelkesedéssel; tanít városon és falun, a jeruzsálemi fényes templomban úgy, mint az Isten szabad ege alatt. Szava élet és igazság. Jóslatokat mond, melyek teljesedésbe mennek; cselekedeteiben égi szellem nyilatkozik; csodatettei — amelyek ugyan nem célok, hanem eszközök a hit megerősítésére — mennvei küldetését bizonyítják.

Ő a legnagyobb főpap. Nem olyan, mint az ószövetségi fő-

papok. Öneki nem kell előbb a maga bünéért áldozni, Ő bűntelen. Ő az igazi közbenjáró, bűnt elfödöző áldozat, Ő főpap és áldozat egyben.

Ő a legnagyobb király, úgy itt e földön, mint a mennyben, Isten jobbján ülve él és uralkodik örökké.

Boldog, aki ebben a prófétában hisz, boldog, aki ezen főpap áldozatát alázatos szívvel fogadja, boldog, aki ezen királynak hódol és az ő alattvalója leend.

Mily felségesek az ő igéi, amint mondja, úgy történik, amint jövendőli, úgy leszen. Bűnbocsánatot, örök éltet ígér a hívőknek. Valóban, az ő hatalmát, dicsőségét egész teljességében alig tudjuk elmondani.

Akár *örök Istenségét*, akár *igazi emberi voltát*, akár hivatalát, akár ígéreteit tekintsük, nem tudjuk őt eléggé magasztalni. Nevezzük őt csodálatosnak, tanácsadónak, örök atyának, békesség fejedelmének, avagy az angyalokkal Megváltónak, Üdvözítőnek, avagy barátunknak, szeretet fejedelmének, mind-mind az ő dicségehez tartoznak.

Üdvös dolog az ő dicsőségével foglalkozni, üdvös dolog ezek alapján az ő dicsőségének kijelentéseit szemléltető példákban is megismerni.

A kánaai menyegző alkalmával lép fel először nyilvánosan s itt a bajban, a szükségben szabadítóként, a szeretet fejedelmeként tündököl.

Nézzük azonban közelebből dicsősége

II.

miként nyilatkozott meg?

„És harmad napon menyegző lön Kánában Galileának városában és ott vala Jézusnak anyja; elhivattaték pedig Jézus is az ő tanítványaival egybe ebbe a menyegzőbe.” Így szól evangéliomunk. Hogy Krisztus dicsősége kinyilatkoztathassék ott, mindenekelőtt kell, hogy *ő ott legyen*. Va^{gyis} *evangéliomát hirdetni, prédikálni kell*. Ott van ő, ahol az ő ev.-a tisztán és igazán hirdettetik, mert ígéje és személye egymástól elválhatatlanok. Azonban az ev. ígéretei, az ő dicsőségének kijelentései nem következnek be oly hamar. Az Ur maga mondja: „Bánjátok meg bűneiteket és higgyetek az ev.-ban!” Először Krisztussal megalázni magunkat, aztán ő vele megdicsőíttetni. Először Krisztussal meg kell halni, hogy élhessünk. Először tövis. aztán virág, először kereszt, aztán korona; először szenvedés, aztán öröm; ez az igazi út Isten országába. Így van ez a kánaai menyegzőnél is. A bor elfogyott, beállt a hiány, a szükség. Neked is Atyámfia, először meg kell aláznod magadat, be kell ismerni gyengeségedet, érdemtelen bűnös voltodat. Előbb Krisztus nem jelentheti ki rajtad az ő dicsőségét.

Mária, Jézus anyja panasszal megy hozzá, azt mondván: „Uram, nincs boruk!” Mi tárjuk fel előtte gyengeségünket, lelki szükségünket és az Ur, kinek hatalma van, kinyilatkoztatja rajtunk az ő dicsőségét. Azonban ez nem megy olyan gyorsan. Az Ur azt mondja Máriának: „Mi közöm veled asszony?” A felelet határozott neheztelő és mégis telve isteni bölcsességgel. Evvel azt akarja mondani: A te hibád, hogy nem tudsz türelemmel várni.

A nyomoruság, a szükség mindannyiunkhoz bekapogtathat, azért *türelmeseknek* kell lennünk. Ha az ev.-nak vigasza, imánk kérése azonnal nem teljesül is be, nem kell mindjárt kétségbe esnünk; Krisztus nem feledkezik meg rólunk. „*Nem jött el még az én óráim*“, így szól az Ur. Ő tudja, mit fog cselekedni. de isteni megbízatása, az ő órája még nem jött el. Az idők teljességében jött a világra, dicsőségét kinyilatkoztatja biztonnal mindeneken, ha eljött az idők teljessége, ha eljött az ő órája.

Jézus anyja megérti őt. Lelkében feltámad a hit által, a türelem szent érzelme. Azért mondja a szolgáltnak: „Amit mondték, megtegyétek!” Ily engedelmességet, ily hitet, ily türelmet kell nekünk is tanulni, hogy Krisztus dicsősége rajtunk is megnyilatkozhassek.

De ime elközelgett az ő órája, hogy kijelentse dicsőségét. Szó és tett összeforrnak a szabadító igéjében. „Töltsetek meg e vedreket vízzel!” Azok a kövedrek, amelyek vízzel megtöltetnek, mi magunk vagyunk, Atyámfiai. A víz, a bűnbánatnak, a keservnek, a nyomoruságnak könnye... „És megtölték azokat egész színültig.” Egész színültig megtelik a keserű pohár, egész színültig megtelik szívünk fájdalommal, mint a 80-ik zsoltár írója mondja: „Az Isten siralmas italt ad nekünk nagy mértékkel.” De jó a szabadító, kijelenti az ő dicsőségét kellő időben: „*Meritsetek immár és vigyétek a násznagynak*.” Ime ömlik az örömbora. Hangzik az üzenet: „*Bizzatok. bűneitek megvagyának bocsátva, menjete el békességgel.*” Jöjjetek, vegyete ebből ingyért, az életnek itala ez. S minekünk csak meríteni kell belőle, mint az ev.-beli szolgáltnak, az ő dicsőségének teljességéből, kegyelmet, kegyelemre. És mi nem tudunk mást tenni, az ev.-beli násznagy példája nyomán, mint csodálni az ő nagy hatalmát és dicsőségét.

Igy tesz A. Jézus testi szükségünkben is. Ha a nélkülözések, a csapások keresztje alatt roskadozunk, ha fel-felhangzik a panasz: „Uram, segíts, mert elveszünk!” Forduljunk ő hozzá. Ne essünk kétségbe! Eljön az ő órája, siralmunkat örömmre fordítja. Testi és lelki szükségleteinket kielégíti.

Ha beismertük lelki szegénységünket, nyomoruságunkat, akkor jelenti ki az ő dicsőségét. *Nem úgy tesz, mint e világ.* E világon úgy van ez, mint a násznagy mondta: „*Minden ember először a jó bort adja fel, azután a silányabbat. E világ a vidám-*

ság az örömpoharát adja, mely azonban mindig silányabb, keserűbb leszen s nem marad más hátra, mint nyomor, békétlenség, aggodalom és nyomasztó szivfájdalom.

Jézussal a tövis után virág fakad, szomorúság után öröm, testi-lelki hiány után megelégedés. Így volt ez Jézus első nyilvános fellépte alkalmával a kánai menyegzőben, így lesz ezután is, midőn messiási lényegét, dicsőségét kijelenti. S látva az ő kinyilatkoztatott dicsőségét, kell, hogy mi ránk is azt a hatást gyakorolja, mint ott levő tanítványaira.

III.

Lássuk tehát végül, Jézus dicsősége mily hatást gyakorolt környezetére, tanítványaira.

Felolvasott szent leckénk utolsó verse így hangzik: „E csodát téve Jézus először Kánában és megmutatá az ő dicsőségét és hívének benne az ő tanítványai.” János evangélista híven emlékszik mindezekre. Annyi év multán is tudja, hol, hogyan és miként mutatá meg Jézus az ő dicsőségét. Vessük ezt mi is szivünkbe s emlékezzünk meg eme dicső kijelentéséről, mely örömet, reményt fakaszt a csüggedő szivben, mely mindenekelőtt megerősíti a mi bizodalmunkat, iránta való rendületlen hitünket. Azért mondja szent leckénk, a tanítványok látva az ő dicsőségét, hittek benne. A tanítványok ugyan előbb is hittek őbenne, de dicsőségének eme kijelentésével hitüket még jobban megerősítette.

Oh vajha K. T. megértve az ő dicsőségét, mely nem más, mint könyörület, szabadító szeretet, bizodalmunkat ő benne vetnénk, tudván azt, hogy ha házunkban szükség, nyomoruság van is, ha fájdalom marja is szivünk, ha a keserű pohár csordultig teli is megý az öröm árával, a keserv könnyeivel, ő jön, eljő az ő órája, mely elúzi a bajt, gondot, üdvnek italával erősíti a roskadó testet, feléleszti a szunnyadó lelket.

Higyünk ő benne s akkor az ő dicsőségét mirajtunk is kinyilatkoztatja, amidőn majdan a hitet a színről-szinre való látás váltja fel, ott az égi hazában, hol nincs gond, szenvedés, csak öröm, édes boldogító öröm. Kérjük azért :

Megváltó Jézusunk, szeretet királya,
Hozzád száll híveid, esdeklő fohásza :
Jöjj, üzd el a gondot, oszlasd el a homályt,
Hatalmad jelentsd ki, mely üdvöt s éltet ad.
Áraszd ki kegyelmed, minden gyermekidre,
Kik hittel közelg'nek, szent színed elibe;
És ha telve vagyon, a keserű pohár,
Mutass nekünk hazát, ahol boldogság vár. Amen.

Ziethe u. V. Z.

III. Alkalmi beszédek és elmélkedések.

Esketési beszéd.

(Vegyes házások. A férfi elvált, másodszor nősült.)

— Fil. II. 2. —

Testvéreim az Urban! Tisztelt Jegyesek!

Amikor itt állotok előttem az Urnak szent hajlékában, örömtől sugárzó arccal és dobogó szívvel, hogy egymásnak örök hűségét esküdjötek, rád tekintve, kedves menyasszony testvérem, eszembe jut egy kép, amely nyolc évvel ezelőtt vonult el ugyanitt, e szent helyen, szemeim előtt. Ketten állottatok itt akkor is az Urnak szent oltára előtt, ünneplő ruhában és dobogó szívvel. Az a második egy leánytársad volt, akivel együtt erősítettétek meg azt a szent fogadást, amit megkereszteltetétek alkalmával keresztzüleitek tettek helyettetek, hogy evangéliumi keresztyén hitetekhez mindhalálíg ragaszkodtok és tőle benneteket se jó sors, se balsors, se csábítás, se fenyegetés, se élet, se halál el nem választ soha. És én áment mondtam a ti fogadástokra. Teltek, multak az évek, ti egészen felserdültetek, nagy leányokká lettetek. S nyolc év múlva nem leánytársaddal, hanem völegényeddel állasz itt e szent oltár előtt s előttem. Amilyen meghatottan állottál itt akkor, olyan meghatottan állasz most, kedves menyasszony testvérem. Sőt meghatottságod mintha nagyobb volna, mint akkor. S ez érthető is. Hiszen egy egész életre szóló szövetséget kötni jöttetek ide az Urnak szent hajlékába.

S amikor e szövetséget megkötendő, előttem állotok, mit szóljak én tinektek? A nagy Pál apostolnak szavait intézem hozzátok, amelyekkel a filippibelieket egyetértésre buzdította: „*Teljesítsétek bé az én örömömet, hogy egyenlő indulattal legyetek, egy szerelmetek legyen, egy értelemmel és egy akarattal legyetek.*”

A házasság a boldogság paradicsoma, de a boldogtalanság pokla is lehet. Hogy igazán a boldogság paradicsoma legyen, okvetlenül szükséges az apostol által hangoztatott s általam is az imént előtökbe mondott egyenlő indulat, egy szerelem, egy értelem és egy akarat. Ha ezek egyike is hiányzik, vége a házásélet boldogságának, a boldogtalanság pokla lesz a családi hajlék.

Legyetek ti, testvéreim, amint most, úgy ezentul is mindig egyenlő indulattal. Egymás iránti szerelmetek soha el ne muljon, egymástól soha el ne idegenedjétek. S amint annakidején az apostolok egy értelemmel és egy akarattal valának együtt egy jeruzsálemi házban, legyetek ti is azonképen mindig egy értelemmel és egy akarattal együtt abban a kis családi fészekben, amelynek alapját most megvetitek. Akkor boldogság paradicsoma lesz házáséletek.

Kedves Vőlegénytestvérem! Te már tudod, mi az a házasság, te bizonyára jobban megérted komoly, figyelmeztető szavaimat. Neked már volt részed — saját bemondásod szerint — a házasság boldogtalanságából. Ujra boldogtalan lenni s mást is boldogtalaná tenni bizonyára nem akarnál. Éppen azért vedd komolyan szivedre az előbb hangoztatott apostoli szavakat s soha el ne feledd! Szeresd mindig ugyanazzal a nemes indulattal azt a nőt, akit boldogságod megalapozójául kiszemelél. Becsüld meg az ő ártatlanságát, az ő munkás szorgalmát, szerénységét és egyszerűségét, amelyek mindennél jobban ékesítik a nőt és nagyobb értéket kölcsönöznek neki. Mint az erősebb fél, vigyázz arra, hogy ez a drága érték mindig megmaradjon neked annak, a mi. Légy gyöngéd, szerető jó férje, s a boldogság Istene — hidd el — megáld tégedet!

Hozzád is szólok, kedves menyasszonytestvérem, mielőtt elindulnátok innen a házasság szent kötelékébe, egy barátságos, puha, meleg fészekbe. Szerénységedet, szorgalmadat és buzgó evangéliumi vallásosságodat ismerem, hisz tanítványom voltál s valéssággal szemeim előtt nőttél fel. Most, amikor ezt az ünnepélyes szent pillanatot, életednek ezt a legfontosabb és legkomolyabb fordulóját Istennek kegyelméből megérted, s fiatal életedet oda láncolod egy férfi mellé, mielőtt rátok adnám az áldást, csak annyit mondok neked: őrizd meg a te szerénységedet, tartsd meg a te szorgalmadat és buzgó evangéliumi vallásosságodat, párosítva e szép tulajdonokat szived választottja iránt érzett őszinte, meleg szeretettel, életedben mindenha, amíg csak a sirhant el nem választ tőle. S a kegyelemnek az az áldott Istene, aki mindedig veled volt, veled léssen ezentúl is mindenkoron és megáld tégedet az ő mennyei, atyai áldásával életedben mindenkor, s boldog leszel.

Testvéreim! Különböző valláson vagytok ugyan, de ha mindig egyenlő indulattal, egy szerelemmel, egy értelemmel és egy akarattal lesztek egymás iránt és így emelkedtek fel léleekben, a minden áldások adójához, jó és balsorsotokban egyaránt, akkor az az Isten, mindnyájunknak szerető mennyei Atyja, meghallgat benneteket, szívesen veszi a ti hálafohászotokat és teljesíti kéréseteket. Egymást tiszta szívből igazán szeretve és Istent félve, lehettek csak boldogok e földön!

Adja Isten: legyen a ti hitetek és kívánságotok szerint!
Amen.

Imreh Sámuel.

Halotti beszéd.

— Csepregi Dezső II. oszt. polgári iskolai tanuló felett. —

— I. Sám. III. 18. —

Gyászoló Halotti Gyülekezet!

Testvéreim a Krisztusban!

A halál fagyos szele — mint már annyiszor — ismét végig szántott egy család életén és kisodort belőle egy kedves gyermeket, akit a szülők szeretettel neveltek és tanítottak. Hogy milyen fájdalom ez, csak az tudja megérteni, akinek magának is vannak gyermekei, akiket szeretettel és gonddal nevel s akiknek jövődjé érdekében minden lehetőt elkövet. Ha több gyermekkel is áldotta meg valamelyik családot az Isten, s ezek közül csak egyik is betegségbe esik, milyen féltő gonddal és aggodalommal ápolják azt a szülők.

Igy volt az a jelen esetben is.

Idestova egy félesztendeje lesz, hogy e koporsónak fiatal lakója egyszerre csak betegségbe esett, kimaradt az iskolából, amelynek szorgalmas tanulója és látogatója volt. Hosszadalmas, nehéz betegségben szenvedett szegény s a halál végre diadalt vett gyöngé szervezetén. Többször érdeklődtem sorsa iránt, legutóbb egy héttel ezelőtt s engem is fájdalommal érintett hosszas betegsége, s a tegnap vett szomorú hír, hogy szegény Csepregi Dezső, tizennégy tavasz után, megszűnt élni, egyenesen megrendített. Erre se én, se a szülők nem voltak elkészülve. Hiszen alaptulajdonságában rejlik az embernek, hogy ameddig csak lehet, mindig remél. Így volt ez most is, mindnyájunk részéről.

De most már megtörtént a szomorú eset. Az iskola tág falai közül a koporsó szűk deszkái közé került a szorgalmas tanuló. Még csak tavaly tette meg szent fogadását az Urnak szent hajlékában, hogy evangéliumi szent hitéhez, amelyben született, mindvégig rendületlenül ragaszkodni fog. S ime, most már a koporsónak csendes lakója. Csak nagyon rövid idő adatott neki arra, hogy szent fogadását be is tarthassa. De ameddig élt, Isten segedelmével be is tartotta.

Most már elment, itt hagyva szüleit és testvéreit, akik bánatos szívvel állanak a koporsója körül. Óh, értem én a szülők fájdalmát, bárha még három gyermeküknek örvendhetnek is. Hisz akármennyi legyen, mindegyiket egyformán szereti a szülői szív. Mindegyiknek az elvesztése fájó sebet üt rajta.

De amint éppen az előbb felolvastam előttetek a szent ígét, amelyekben Éli főpap, Sámuel szavaira válaszolva, azt mondja megnyugvással: „Ő az Ur és cselekedjék úgy, amint neki jónak tetszik” — ti is ezekkel a szavakkal nyugodjatok bele a bölcs Istennek megmásíthatatlan végzésébe. Ő tudja legjobban: mi válik gyermekeinek javára. Az ő bölcsessége megmérhető. Ki tudja: micsoda további szenvedésektől és küzdelmek-

től mentette meg őt az Ur azzal, hogy magához vette. Lehet, hogy úgy reá, mint a szülőkre is jöhettek volna az ő életben maradása esetén olyan napok, amelyekről azt szoktuk mondani: nem szeretem ezeket. Ezekről most már mentve van szégyény és ti is, gyászoló szerettei: szülei és testvérei. ép azért nyugodjatok meg a kegyelem Istenének bölcs végzésén és mondjátok ti is Éli pappal: „Ő az Ur, cselekedjk úgy, amint neki jónak tetszik.”

Es megnyugodva, törüljétek le szemetekből a bánat és fájdalon könnyűt s bocsássátok el gyermeketeket minden további zokszó nélkül, utolsó útjára. Mondjatok neki egy utolsó, szives Isten hozzádot, amíg kihült tetemeit rejtő koporsója még szemetek előtt van és nem takarja el azt a sírnak mindent befogadó, sötét éje.

Kedves fiunk és testvérünk, Isten veled! Az Ur cselekedetén megnyugodva, ki csak javunkat akarja — menj békével az angyalok honába, ahol majd viszontlátunk tégedet. Emlékedet megőrzik szívükben szerető szülőid és testvérid. — Áldásunk veled!

Korán elhunyt ifju vándortársunk, szeretettel bucsuzik tőletek is, minden ismerősétől, különösen kedves osztálytársaitól, akik kivonultak ide a koporsójához, hogy neki a végső tesztséget emberi méltó módon megadják. Köszöni szívességeket, béke-üdvözlétét küldi nektek az üdvözültek honából, Isten veletek!

Isten veled, korán elköltözött fiatal testvérünk! Legyen az üdvözültek honában boldog az életed, odalenn a sírnak ölében édes a pihenésed. Amen.

(Imreh Samu.)

Esketési textusok s beszédvázlatok.

1. *Máté 28, 20.* Kedves Ifju Házastársak! A várva-várt örvendetes és komoly pillanat elérkezett a számotokra. A nemrég lefolyt polgári házasságkötés után, idejöttetek — hogy mint vallásos jó keresztyének, ev. egyházatok rendelkezését és szép szokását megtartva, — a templomban, az Ur oltára előtt, egyházi esküvel is megerősítsétek egymás iránti hűségteket és a házasságot szerző Isten segedelmét kérjétek házassági szövetségtekre. Szeretett hozzátartozóitok elhalmoznak ma benneteket sok jó kívánsággal, sok szép ajándékkal. Ezeknek az ajándékoknak azonban, — muladók, törékenyek lévén, — jövendő, tartós boldogságtokat tekintve, — az élet harcában, nem sok hasznát vehetitek. Egy drága ajándékra akarom én ma figyelmeteket felhívni, egy drága ajándékot akarok én nektek adni, mely a mennyből jött és titeket is boldogítani akar: *Jézus, ki*

így szól hozzátok: „*Ime én ti veletek vagyok minden napon, mind e világ végezetéig!*” Házasesetetek utjára vigyétek magatokkal Jézust. *Jézus a legdrágább lakodalmi ajándék*, mert ő 1. a házaseset kezdetén *örömtől* (valódi öröm nem a lakodalmi evés, ivás, zene, hanem az egymás iránti szeretet, melynek igazi *alapját* csak a *Jézusi önzetlen szeretet* képezi, mely mindene- ket tűr, remél, megbocsát); 2. a házaseset folytatására *erőt* és *kitartást* (ha jönnek a nem-szeretem napok, kenyérért küzdelem, betegség stb., Jézus igéje erősít, bátorít: Ne félj, Ne sirj! „Hivj engemet segítségül”...); 3. a házaseset végén pedig *békességet* (a legnagyobb gazdagság, a békesség. Csak aki Jézust bírja bűnbánó szívében, annak van békessége Istennél, még a halálban és halál után is).

Felosztásnál gondolatok Dietsch u. V. Z.)

2. Zsolt. 108, 1--2; Máté 26, 41. Testvéreim az Urban! Az emberi élet egy utazás. Egyikünknek hosszabb, másikunknak rövidebb az utazása. Ezen utazásnak vannak bizonyos állomásai. Az első állomás a bölcső, az utolsó a koporsó. Ezek között is vannak kisebb, nagyobb állomások. Ilyen állomás pl. a keresztelés, az iskolába először beiratkozás, a konfirmáció stb. fontos eseménye. Földi utazástok egy fontos állomására érkeztek el. Ez állomás neve: a ti esketéstek, a ti házassági szövetségtek. Ez állomásról egyrészt a *multba*, az előttetek ismeretes, eddig megtett életetek utjára, másrészt a *jövőbe*, arra az utra tekintetek, amelyet sötét homály fed, melyet nem ismertek. Szentigénk *kettős kötelessége hív fel benneteket*. Visszatekintvén a *multra*: 1. „*Áldjad én lelkem az Urat és egész bensőm az ő szent nevét, áldjad én lelkem az Urat és el ne feledkezzél semmi jótéteményéről*”, (Adjatok hálát az Istennek, szülőknek, nevelőknek, hogy vallásosságban, Istenfélelemben, egyház- és hazaszeretletben felnevelkedhettetek stb.); a jövőre nézve pedig: 2. „*Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértetbe ne essetek; mert jóllehet a lélek kész, de a test erőtelen*.” (Mit hoz a jövő nem tudjuk. Az ellenség, a bűn résen van, az vigyáz, hogy benneteket hálójába kerítsen. Vigyázzatok ti még jobban és ébreen. Legyetek résen, vigyázzatok, hogy a lélek uralkodjék a test felett. Erősítsétek a testet; erősítsétek úgy, hogy töltsétek meg *imával*, hogy képes legyen meghajolni a nemes lélek előtt. E nemes jó léleknek, isteni szikrának uralkodása a test felett, ad nektek e földön harmónikus, nyugodt életet s az utolsó állomáson, a halálban is örökéletet.

V. Z.

IV. Képek és idézetek a szentíráshoz.

(Lehetőleg eredeti s magyar vonatkozású képeket s idézeteket kérek ide beküldeni.)

1. A vándornak, ki egyik községből a másikba zarándokol, és sokszor ismeretlen tájakra kerül, a keresztutak utjelzőin, a feliratok mutatják az irányt. Téli viharban, ha az utak, árkok, bokrok szélében-hosszában hóval vannak borítva, az utak menti sudaras fák jelzik, a biztos haladás és menekvés útját. Az előtünk ismeretlen ujév, homálybaborította országútjának kezdetén, egy kimagasló fát, egy csillogó utjelzőt látok e felirattal: *Jézus*. A Jézus nevééről szól az ujévi Luk. 2, 21 evangéliom is. (V.)

2. Egy, a messze Erdélyből Baranyába M...ba vasutas fiához menekülő tisztos öreg szülőktől hallottam, hogy a román betöréskor, a magyaroknak menekülni kellett. Százával, ezrével, sietve összekapkodott batyujukkal, — ki kocsin, ki gyalog, — éjnek idején, az ellenség golyózápora között igyekeztek a magyarok véde határvonalat elérni. Nekik is menekülni kellett s menekülés közben oly jelenetnek voltak tanui, hogy elfeledni máig se tudják. Egyik kocsin, egy 6—7 éves fiucska rettentően, szivettépően sirt és közben rimánkodva kiáltotta: „Édes anyám, menjünk haza!” Hangos sirására a menekülők is megállottak, igyekeztek őt lecsitítani, de nem sikerült nekik. A gyermek csak tovább sirt keservesen. Végre egy tanító bácsi, kinek magyar érzelve miatt szintén el kellett hagyni otthonát s most ő is a menekülőkkel tartott, hallván a gyermeksirást, utat törve magának a tömegben, odament a síró gyermekhez és így szólt hozzá: *Édes fiam! Én vagyok a tanító bácsi, hát nem tudod-e, hogy a kis Jézusnak is, — ki neked a mult évben oly szép karácsonyfát hozott, — menekülni kellett ellenségei elől Egyiptomba (Máté 2, 14 Ujév u. vas. ev.). Éjnek idején szüleivel együtt menekült. S a kis Jézus nem sirt, hát te se sirj, Isten majd megsegít.* És íme csodák, csodája a Jézuska története hatása alatt, a kis gyermek *elcsendesült*, elaludt a kocsiülésen s csak a magyar vonalon tul ébredt fel, mosolyogva, vidáman. (V.)

3. *Deák Ferenc* szemügyre véve egyes országokat azon okból, hogy micsoda célból is vannak a világon azt mondotta: „Angolország, a világkereskedelem, Németország a tudományosság, Görögország a művészet, Róma a jog, Oroszország a világbirodalom, Franciaország a szabadság, egyenlőség s testvériség céljából van; *Magyarország pedig azért, hogy az igazsáért éljen és küzdjön.*“

4. A számüzött Vilmos, német császár, dorni magányában őt felkereső egy ny. magyar főszolgabírónak, — (kit még abból

a boldog időből ismert, mikor Baranyába Frigyes főherceghez lelátogatott vadászatra) — említette, hogy az emlékezetes mileneumi császár toasztja után, midőn Vilmos császár védangyalunkkal Erzsébet királynéval találkozott, a királyné azt mondá néki: „Köszönöm néked Vilmos, hogy oly szépen beszéltél a magyarokról!” (Budapesti Hirlap 1924. 13. sz.)

5. Minél műveltebb valaki, annál befogadóbb szive van a vallásra, s minél valóságosabb valaki, annál műveltebb. (V.)

V. Lelkész teendői. Egyházi és iskolai Élet.

2. Reggeli levél.

Magyarosítás.

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Mult levelemben „Evangelizálás” cím alatt az evangéliumi bensőbb és szakadatlan hirdetésére, a délutáni és esti biblia órák fontosságára, a hiveknek, pl. az élénkebb ritmusú énekeinknek (Jelen számban közlünk ily éneket. Szerk.) gyakoribb énekkeltetésével, — az istentiszteletbe való aktív bekapcsolódására, — voltam bátor a figyelmet felhívni. Azt mondtam: több mert egyházunk elvész!

Jelen levelemben pedig azt kiáltom: *több magyarosítást, őszintébb, meg nem alkuvó magyar nemzeti öntudatot*, mert elvész ez a kicsike kis haza is, ami még megmaradt!

Az evangéliumból folyó kötelességünk, hogy *megadjuk nemcsak Istennek, a mi az Istené, hanem a hazának is, a mi a hazáé.* Erre kötelez bennünket evang. egyházunk alapítójának, Jézusnak Máté 22, 21. szerinti szent ígéje. Tisztelet és becsület minden népnek és nemzetnek, mely e szent kötelességnek eleget tesz. „E szóban haza — mondja *Kölcsey* Paraenesisében — foglalják az emberi szeretet és óhajlás tárgyának egész összessége. Oltár, atyáid által Istennek építve; ház, hol az élet első örömeit izleled; föld, melynek gyümölcse táplál, szülőid, hitvesed, gyermekeid, barátid, rokonaid, polgártársaid egytől-egyig csak kiégszítő részei annak. Kinek szívében a haza nem él, az száműzöttnek tekintheti magát mindenhol s lelkében üresség van, mit semmi tárgy, semmi érzet be nem tölt.” Hol az én hazám? A nagy *Verbőczy* „Szónoklataiban” erre az feleli: „Hol Isten napja legelsőbben rád veté sugarát; hol az első emberi szem szeretetteljesen mosolygott bölcsődre, hol anyád először keblére szorított, ott gyökerezik szereteted, ott van hazád. Házat mindenütt találsz, de hazát sehol, csak itthon!” *Vörösmarthy* pedig így kiált

fel: „Téridet országos négy folyam árja szegi; Ám természetől mindez lelketlen ajándék: Nagygyá csak fiaid szent akaratja tehet!” A jó hazafi ama nemzetnek és hazának, mely őt szülte és ápolta, javát, dicsőségét, hatamát szíven hordozza, mégha hazáját megtiporják, megalázzák is, azt soha cserben nem hagyja. Az igazi hazaszeretet nincs összekötve más nemzetek gyűlöletével. Mert itt is áll az az igazság, hogy amit magadnak nem öhajtasz, ne kívánd másnak sem. Aki hazájáért — mely őt otthonnal, földdel, kenyerral, vallásszabadsággal és polgárjogokkal ellátta, áldozatot nem hoz, ennek nyelvébe, kulturájába bele nem kapcsolódik s azt szóval és cselekedettel meg nem védi, az rossz állampolgár. *„A rossz állampolgár pedig vétkesebb az anyagyilkosnál, ez magát teszi árvává, az milliók anyjának ássa meg sírját!”* Ily anyagyilkosok, amint a *vallatásnál* kitünt (egy tót, illetve németajku magyarhoni gyülekezetben működő lelkésztől ugyanis egyszer azt kérdezték: magyarosodnak-e, magyar érzelműek-e a hivei? — mire az illető lelkész azt válaszolta: majd kitünik a vallatásnál! — t. i. értette alatta a háborút, a szavazást, amikor mindenkinek színt kell vallania), minden országban voltak és vannak, de sehol annyi nem volt és nincs, mint ebben a szerencsétlen balsorstépte, háboru, nemzetiség, osztályharc dulta, véráztatta Magyarországon. Pedig azt hangsúlyozom, megcáfolhatatlanul hangsúlyozom, hogy sehol nem voltak és nincsenek oly loyális törvények az idegenajkuakra nézve. mint nálunk. — Nagy a világ, mindenki oda, abba az országba költözhet, ahova szíve, lelke vonzza. De ha valaki valamely országban megállapodott, pl. Németországban született s ennek esküt tett polgára, akkor erkölcsi kötelessége a német nyelvet, a német érdekeket, ha Angolországban, az angolt, Franciaországban a franciát istápolni. Ha pedig valaki a több mint ezeréves történeti Magyarország polgára, legyen az bármily vallásu. vagy anyanyelvű, akkor szerintem, ennek legegységesebb kötelessége, hogy úgy a békében, mint különösen a megpróbáltatás idején, a vallatásnál (gyümölcsseikről ismeritek őket!) mindenképpen a magyar eszme és érdekeket mozdítsa elő és minden hamis agitáció s önérdéket képviselő, lelketlen izgatók felbujtása ellenére, *magyarnak vallja magát* s rendületlenül magyar maradjon.

És mit látunk e tekintetben, ha megvizsgáljuk magyarhoni evangélikus (engem egyelőre csak ez a lutheranizmus érdekel, amelyről azt tanultuk, hogy az illető ország nacionalizmusával nincs ellentétben, sőt ezt kötelességszerűen erősíti s ébren tartja) polgártársainknak a háboru előtti, valamint nemrég lefolyt magatartását. Mondhatom, szinte eláll a lélegzetem s meghül bennem a vér, ha erdélyi hittestvéreimre (kik bár itt születtek, magyar állampolgárok, de mégis származásukra hivatkozva tüntetőleg „Siebenbürger Sachsen”-nak hívják magukat) és a nyugatmagyarországi szavazásra gondolok. Bár az erdélyi németajku evangélikusok, osztrák császáraink engedélyéből (ők tudták,

hogy miért!) s magyar törvényhozóink véghetetlen naivságából, oly kiváltságokat élveztek, mint másutt egy nemzetiség sem, mégis hála s a magyarral összetartó testvériség helyett a legnagyobb ellenszenvvel viseltettek minden iránt, ami magyar s külföldi egyetemekre járva, bár a magyar stipendiumokat elfogadták, de a külföldi rektorok csodálkozására is, magyar együletbe be nem iratkoztak volna. És egyházilag itthon nem törődve a mellettük levő erdélyi magyar nyelvű ev. testvéreik szomorú helyzetével s politikailag, figyelmen kívül hagyva Bismark szent óhajtásait, hogy a Duna mellett egy erős, független Magyarország legyen, az *oláhoknak adták el magukat*. Ezt különben már a háboru előtt kezeim közt levő egy magyarellenes könyvükből („Siebenbürger Land und Leute“) következtettem, melyet annak idején belügyminiszterünk ki is tiltott országunk területéről. A nyugatmagyarországi szavazásra nézve csak arra a szomorú tényre utalok, hogy ott, ahol az állam jóvoltából a hivek századok óta megtarthatták nyelvüket, tannyelv szabadságukat s alig-alig tudtak az állam nyelvén beszélni, majdnem mind hűtlenek lettek s az őket oly sokáig ápoló és dajkáló édes anyától, az anyaországtól elfordultak és Ausztriához, Németországhoz szavaztak. És én azt hiszem, ez még sok más nem magyarajku gyülekezetben úgy történt volna, ha megszavaztatták volna. Így voltunk a felvidéki tótok jórészevel is. (Hazafiságot látszottak mutatni a vendek, szepesiek, délbaranyai németajkuak.)

Meg vagyok azonban győződve arról, hogy ezek az erdélyi, nyugatmagyarországi, felvidéki Judáslelkek (hiszen némelyik már püspökséget, s főispánságot is nyert) keserűen meg fogják bánni hűtlenségüket s általunk még csak egy fenyítő pálcikát sem emelve fel, maguk vágják bele fejüket a sziklába s mint az áruló Judás Iskariotes — ki nem tudván megnyugodni, hogy ártatlant hurcolt keresztfara — saját maguk akasszák fel magukat. Csonkán mi sem tudunk megélni s a hűtlen árulók is erkölcsileg s gazdaságilag megsemmisülnek.

Én sem s velem együtt, azt hiszem, tisztelt Szerkesztő Ur többen az evangélikusok közül, nem az Árpádokkal jöttünk be e természetes határok övezte, gyönyörű, gazdag Kanaánba, hanem pl. Németországból jöttek be ősapáink, Vasha, Sopron-megyébe, Tolnába, de azt hiszem, vétettünk volna Jézus tanítása, az evangéliom, Isten ellen, ha Magyarország ellen szavaztunk volna, mely apáinknak szíves, meleg otthont adott. Tudom, hogy egy felekezetnek s vezetőinek sem oly nehéz a helyzete e hazában, mint az evangélikusoknak, kik a magyar mellett, még tekintélyes számban német, vend, tót nyelvűek, tudom, hogy sok evangélikus lelkész, tanító a magyarosításért, az öntudatos magyar nemzeti szellem felkeltéséért emberfeletti munkát végez, melyet a magyar állam megfizetni soha nem képes (mert hiszen Debrecenben nem nehéz magyarnak lenni!), azt is tudom, hogy a mai vezetők sem mindenütt okai hiveik hűtlen eltévelyedésé-

nek, mert elődök bűnét, jóhiszeműségét nehéz egyszerre jóvátenni, de egyszer már mégis szemébe kell nézni evvel a nemzetiségi kérdéssel, a hibát meg kell keresni, az orvosságot, ha keserű is, végtére már rá kell rakni a sebre, mert a magyar, ki az egész világon barát, rokon nélkül, egyedül áll, elpusztul. Igen szép a trianoni kisebbségi nyelvtörvény, ideális dolog a keresztény kommunizmus közösség, „a fegyvert nem akarok látni!”, a hármas címer, az „indivisibiliter et inseparabiliter”, csak ne mirajtunk, ezen a szegény kis Magyarországon kezdjék, mert megfojtanak vele bennünket. Mi idealizmusunkból kifolyólag eleget kívánunk tenni a közösséget, testvériséget előmozdító kisebbségi törvénynek, de mások, szomszédaink, az „erősek, hatalmasok, sógoraink, belső jó barátaink” kijátszanak bennünket és romlásunkat készítik elő. Pedig kár volna, *ha e nemes, lovagias, sok bel- és külviszály dacára, a kultura magas fokán álló magyar nemzet elpusztulna!*

Tegyük meg azért elsősorban mi hazafiui kötelességünket! Teremtünk minden módon és minden okosan megválasztott eszközzel oly állapotot, legalább egyelőre e Csonka, de független Magyarorszáiban (hiszen van nálunknál kisebb ország is, melynek népe boldog s egy a hazaszeretetben), hogy *ne találkozzon egy evangélikus vallásu magyar honpolgár se, ki szívvél-lélekkel ne vallaná magát magyarnak*, ki vallásosságával s munkásságával magyar érdekeket ne támogatna s ha szavazásra kerülne a dolog a világ bármelyik országával szemben, ne Magyarországra szavazna.

A hazafiui magyar öntudatra nevelés, tudom, ráfér a magyar anyanyelvűekre is, mert magyar sovinizmus tekintetében nincs lagymatagabb nemzete a világnak, mint a magyar, akit pedig nagy sovinsztának kiáltanak ki. Hisz közismert tény, hogy ha kilenc magyar s egy idegenajku ül egy asztalnál, akkor a társalgásnál mind a kilenc magyar udvariasságból mind annak az idegen ajkunak nyelvét töri. A magyar szülő kiveszi a magyar elemi iskola harmadik osztályából gyermekét s megszakítván annak tanítását, odaadja német helyre cserébe. A magyar megtanul mások kedvéért nyelveket, de egyiket sem tudja alaposan, legkevésbé a magáét. Megenged országában mindenféle tannyelvű iskolákat, a pap- s tanítóképzőbe válogatás nélkül felvesznek mindenkit s ezáltal a magyarra nézve *megbizhatatlan elemek kerülnek az egyházak s iskolák élére.*

A magyar olyan sovinszta, hogy ismeri a külföldet, idegen remekírókat, külországok történetét, de a magáét nem, vagy csak hiányosan. Újabb magyar irredenta nemzeti mozgalmak hatása alatt azonban elismerem, némi javulás állott be e téren.

És ha magyar öntudatra nevelés a magyar anyanyelvűekre is ráfér, méginkább azokra, akik még *nem magyar anyanyelvűek.*

A magyarosodásnak, a magyar nemzeti érzésnek egyik fontos eszköze a *magyar nyelv.* Én, akárhogy is vélekedjenek má-

sok, a magyarosítást, magyar érzést, a magyar nyelv nélkül elképzelni alig tudom. Bár az érzelemnek nem mindig kifejezője a nyelv, de *természetszerűleg* érthető, ki amilyen nyelven szeret leginkább írni, beszélni és társalogni (érdekes, hogy Ausztriában a stat. összeállításnál *nem az anyanyelvet*, hanem a *társalgás* nyelvét kérdik), ki milyen nyelven tanulta ki ifju korában az iskolákat, olyan érzelmű is és szavazatát is arra az országra adja, melynek nyelvét szereti beszélni. Magyar paedagógusaink tudják és meg vannak győződve aziránt, hogy ha valamely országra, úgy a világon legtöbbször szenvedett, kifosztott és megcsonkított, elárult és elárvult Magyarországra áll az, hogy: „*Nyelvében él a nemzet!*“ Tudom, hogy ennek ellenében sokan mondják és sajnos, felsőbb helyről is hangoztatják (lehet, hogy ismét csak loyaltásból, a magyarul nem beszélőknek hizelkedésből), hogy hiszen nem fontos az, ki milyen nyelven beszél, a fő, hogy hogyan érez. Hát hiszen jó, jó, de ezt a sok csalódás után, *a mi nemzetiségeinkre nem irom alá*. Itt olyan tünetek észlelhetők, hogy tényleg a szívnek teljéből szól a száj, s aki ahogy beszél, úgy is érez. Én úgy vagyok meggyőződve, hogy a szépen csengő magyar nyelvre a világhírű Petőfi, Kossuth, Széchenyi, Madách, továbbá a magyar gályarabok, a magyar bibliafordítók nyelvére megtanítás kelti fel igazán az őszinte, megingathatatlan magyar érzést.

Egy ősi családi levéltárból kiböngészve egy Németországból Magyarországra költözött nagyapa, magyar fordításban a következő tartalmu levelet intézte Sopron melletti községben lakó unokáihoz: „Édes gyermekeim! Minket a Gondviselés ideszólított szép Magyarországra, e gazdag Kánaánba, melynek uralkodó, vendégszerető népe a magyar, a Balkán felől berohanó barbár népekkel megküzdve — bár véres áldozatok árán — de úgy a maga, mint a szomszéd Ausztria és Németország nyugalomát, kulturáját is megvédte. Sok ellenség megtiporta; barátja nincs sehol, ellensége haszonleső irigy szomszédjai tengernyi. Mi itt házat, földet vettünk, magyar föld kenyeréből táplálkozunk, tehát *halából*, de meg *erkölcsi kötelességből* is legyetek egygyek a magyarral, menjetek magyar tannyelvű iskolába, tanuljatok az első, a legfőbb, az alapfokon mindent magyarul és ha majd magyarul éreztek és legszívesebben magyarul beszéltek s véreteké válík Petőfi, Arany, Madách nyelve, akkor aztán ám angolul, vagy németül is megtanulhattok.“ Ez őszinte, a keresztény erkölcsessel is egyező jó tanács volt, mert amint az Isten nem fél sziveket, úgy a magyar haza sem fél hazafiakat kíván, hanem *teljes, tiszta egészet*. Fönti nagyapa unokái, kik magyar neveletésük folytán teljesen belekapcsolódtak a magyar nemzetbe, bizony rossz néven vennék, ha valaki őket sváboknak, hénceknak, sachsenoknak mondaná, nem mintha szégyenlenék eredetüket. de azért, mert *még e név látszatával sem akarják a magyar nép egységét a külországok előtt megbontani*.

Hazafias tanítóink tudják azt is, hogy a pánszláv és pángermán agitátorok az anyanyelvük elnyomása sérelme ürügye alatt, *éppen ott tántorították és tantorítják el békés polgárainkat a magyar állam iránti hűségétől, ahol a mi jóhiszeműségünk folytán századok óta a magyar törvények loyálisát, az anyanyelvnek mint tannyelvnek szabadon használatát élvezték, ahol a magyar nyelvet kevésbé, avagy egyáltalán nem beszélék* (pl. erdélyi szászok, tótok, Nyugatmagyarország Ausztriához szavazott része, baranyai szerbek stb.)

Nyelvi tekintetben is a mi egységes és öntudatos volt hős szövetségesüinktől, a németektől tanulhatunk. 1917. évben „Elsass Lothringen deutsch oder französisch?” cím alatt Zürichben kiadott német röpiratukban Elsass Lothringennek Németország-hoz tartozandóságát *nyelvi alapon*, az ottani németül beszélők nagyobb százalékának feltüntetésével okolja meg festői képekben. Ismeretes az a hazafias költeményük is, amelyben a lelkes német költő azt kérdi: „Was ist des deutschen Vaterland? Ist's Preussenland? Ist's Schwabenland, Baierland? ... Nein! Nein! So weit die deutsche Sprache klingt.” Vagyis, ahol a német nyelvet beszélék, ott mindenütt Németország van. És ha azt kérdezzük, hol van Magyarország, ha keressük Tolnában, ha keressük Baranyában, akkor azt a sok idegen nyelv s az ezeket tápláló idegen irányu (a magyar fővárosban is megjelenik egy, előlőnösen a trianoni nemzetiségi kisebbségi iskolai törvényt — de csak Magyarországra nézve — makacsul hirdető) lapok és a tanítóknak rengeteg gondot okozó, — *mert hisz nem tudják, melyik nyelvet pártoló hatóságnak engedjenek*, — különböző tannyelvű iskolák közt fel nem találhatjuk. Míg a magyar kormány elég naivul és jóhiszeműleg még ebben a megcsonkított országban is a *kisebbségeknek* a népiskolában anyanyelvüknek tannyelvül szabadon bevezetését engedélyezi, addig az *elrablott területeken* a *többségben* levő *szinmagyarok* iskoláját egyre-másra bezárják és vonják meg tőlük az államsegélyt.

Két év múlva lesz 400-ik évfordulója a mohácsi vésznek, amikor országunk magyarságának nagyrésze elvérzett és a kihalt egykor virágzó falvakba királyaink jóvoltából, a visszavonuló törökök által elűzött horvátok, szerbek, később németek (kik Németországban elszaporodva, ott már megélni nem tudtak) telepedtek le s kaptak magyar földet, kenyeret, államsegélyt. Vajjon ezek mivel fogják kimutatni hálájukat a magyar nemzet iránt? A mohácsi r. kath. sokacok, németek és magyarok emeleletes magyar tannyelvű népiskolájuk mellé egy imponánsnak ígérkező magyar fogadalmi templom felépítését tervezik. Vajjon magyarhoni ev. egyházaink, melynek körébe sok-sok nemzetmívelési anyag tartozik számos, eddig jobbára még idegen ajku gyülekezettel és népiskolával, mily maradandó magyar nemzeti kulturtényezővel, emlékekkel szándékozik a nagy nap évfordulóját megörökíteni. *Nem óhajtható volna-e, ha hálából, erkölcsi*

kötelességből a nemzet egysége kidomborítása érdekében *önként, szívbéli szabad elhatározásból*, összes ev. gyülekezeteink, községeink kimondanák, hogy immár a teljes magyar tanítási nyelvnek a népiskolában, mely 8 osztályúvá fejlesztetnék, *előkészítése* és megvalósítása végett, *minden népiskola mellé* akár a gyülekezet, akár a község, vagy állam segítségével *magyar ovoda felállítassék*, melynek vezetésére elsőrendű, megbízható magyar óvónők, esetleg B. listájú magyar tanítók és tanítónők állítassanak megfelelő *jó fizetéssel*? Egész nap a háztól távollevő, földmiveléssel foglalkozó népünket tekintve, kik gyermekeikre alig-alig vigyázhatnak, *az ovoda nélkülözhetetlenebb falun*, mint városban. A népiskolából kikerült növendékek pedig az ifjusági olvasó, testnevelési, ének és gazdasági egyletekben fejleszthetnek tovább kellő felügyelet és irányítás mellett a világhírű *Petőfi, Arany* és *Madách* nyelvét. Az anyagiak előteremtése végett itt kellene igénybe venni a *nagy uradalmak, birtokosok hazafias áldozatkészségét s a földbirtokreformot*.

Megjegyzem, hogy a mi szorgalmas, derék, évszázadok óta itt lakó német s egyéb származású hiveink a magyar tannyelvű tanításnak soha ellenségei nem voltak. (Pl. a kötcsei, régebben német nyelvű ev. gyülekezet, 1896-tól, a milleniumtól, úgy az iskolában, mint templomban, a teljes magyar nyelvet vezette be.) Ha itt-ott a tót, a szerb, a német nyelvét követelte tannyelvül — (érdekes, hogy ezt más országban, pl. Amerikában eszeágában sincs követelni, mintha éreznék, hogy Amerika nagyságának, kulturájának, dollárja vásárló erejének egyik oka, az amerikai népiskolák tannyelvű egységében is rejlik s örömmel sajátítják el az angol nyelvet s készséggel, szívvvel-lélekkel olvad bele az amerika-angol nemzetbe. Ha én történetileg jogos, más országba költöznék s ott állampolgárságot nyernék, egyenesen az állam nyelvén tanító iskolába járatnám gyermekeimet, hogy egy testté és vérré váljanak a nemzettel, nehogy kifelé gravitálásuk folytán még gondolatban is megbontsák az egységet s új bel- és külháborúnak vessék meg az alapját), — *annak nem a nép, hanem a vezetők*, a pap, a tanító, jegyző, avagy más *lelketlen agitátorok* az okai. A mi ugynevezett sváb vagy egyéb nemzetiségű (én ugyan részemről egy történetileg kialakult ország határán belül semmiféle külön nemzetiségeket el nem ismerek, mert pl. aki magyar állampolgártól Magyarországon született, avagy a magyar honpolgári esküt letette, az vagy magyar, vagy hazaáruló; a német nyelven beszélő baranyai németnyelvű magyarok nem is szeretik, ha őket sváboknak csufolják, hisz ők Schwábenlandot nem is látták); — népünk örül annak, ha magyarul tud, ha magyarul beszélhet velünk, s gyermekei magyarul írnak, számolnak s a felső tudományos pályára is eljutnak. Tudok egy német nyelvű ev. egyházat, melynek felekezeti népiskolájában, vagy két évtizeddel ezelőtt, egy *magyarul alig tudó tanító* működött, minek eredménye az volt, hogy az evang. hivek, kiket szinte a mohá-

csi vész óta az állam nyelvére, a magyarra megtanítani nem tudtak, gyermekeiket a magyar tannyelvű helyi róm. kath. iskolába járatták. S mikor az evang. iskola élére képzett magyar tanító került, magyar tannyelvvel, ez által a községben a felekezeti iskolák közt magát első helyre felküzdő ev. iskolába még a helyi gör. kel. szerb tanulók is iratkoztak be, mert saját iskolájukban a szerb tannyelv miatt magyarul képtelenek voltak megtanulni. Ha pedig valaki itt az elemiben nem tanul meg magyarul — ha csak külön magyar nyelvű tanfolyamokba, vagy felsőbb iskolába nem jár, — soha meg nem tanul s ezáltal mindig bizonyos *bizalmatlansággal* viseltetik minden iránt, ami magyar.

Sopront és környékét nem a magyar állam loyaltásából német tannyelvű népiskolából kikerültek, hanem a tiszta magyar tannyelvű, alsó és felső iskolákból kikerült intelligencia mentette meg. Ha a róm. kath. és prot. felekezetek nem féltékenykedtek volna (s ha a Habsburgok is jobban beláttak volna a jövőbe), hanem egymással összefogva, felekezeten felül álló, a magyar érdekeket önzetlenül szíven viselő, kormány kezdeményezésére, *50 évvel ezelőtt az összes népiskolákat, jól fizetett igaz magyar tanítókkal az élükön, államosították volna* (úgy mint pl. jelenleg a saját javukra Jugoszláviában, Csehországban és Romániában teszik), akkor most nem volna reánk nézve Trianon.

Tudom, az iskolák államosításának, az egyes felekezetek, vallási féltékenykedésből, ellene vannak. (Az iskola az egyház veteményes kertje.) De hát bírjuk mi azt fejleszteni? Hisz koldusok vagyunk, még egy modern térképet, vagy physikai eszközt sem tudunk autonóm közgyűlésünkön megszavaztatni, nemhogy a tanítók nyugdíját, tanerők jó fizetését biztosíthatnánk! Az általános államosítás, dehogy ártana a vallásosságnak! Felszabadulna a kántori javadalom, énekügy, hitokttás sokkal intenzivebb volna. Hisz a városi iskolák jobbára mind államiak s miután a hitokttás is már jórészt rendezve van, a vallásos nevelésre kár nem háramlik, nemzeti szempontból, magyarosítás tekintetében pedig óriási előnye van.

Ne vegye rossz néven tisztelt Szerkesztő Ur és kedves olvasó, hogy e levél keretében a magyarosítással ily hosszan foglalkoztam. Hisz szintiszta magyar vidéken működők nem tudhatják, mi fáj nekünk, kik a magyar jövő miatt remegő szívvel aggodunk s látva itt-ott a szomorú tüneteket, majdnem kétségbeesünk. Hiszen sokunknak fogalma sem volt, hogy éppen a magyar nyelv nemtörődömsége, népiskolai törvényeink tulengedékenysége miatt, Magyarország a háboru előtt s azután is mily rettenetesen alá volt aknázva *önnön fiaitól*. Örülnék, ha illetékesebb körök is foglalkoznának e fontos kérdéssel.

Befejezésül a nyelvre nézve, Széchenyi szavait idézem: *Mig nyelvünk él és virul, mindaddig nemzeti létünk, ha csorbul is, azért bilincsek közé süllyedni tán még sem fog; holott kivételes helyzetünkhöz képest, nyelvünk hervadása, enyészete okvetetlen nemzeti állásunk végóráját vonná maga után.*"

Maradtam a Szerkesztő Urnak kész hive:

Predikátor.

VI. Törvények és rendeletek,

1. *Vagyonváltság buza ára* december hóra 450.000 kor. 2. 99.500/1924. VKM. Beiratási díj 1924/25. tanévtől minden egyes rendes és magántanuló elemi iskolás után 50 aranyfillér, mely a beiratáskor esedékes papirkoronákban a befizetés hónapjára megállapított kulcs szerint fizetendő. Az 1908 : 46. t.-c. 5. §. 2. p. alapján folyósított *tandij hárpótlásért* (részletes rendelet figyelembevételével Belügyi Közlöny 1924 48-ik száma szerint) ha nov. 30-ig nem folyamodott s a fenntartó szegénysége miatt, folyamodni akar, a késedelem igazolásával, 1925/26. tanévre is folyamodhat.

3. 140.000/1924. sz. Népjóléti min. A magyar gyermek védelem újjászervezését a miniszter ur, a szülői szereteten és a családi összetartáson alapuló ősi erkölcsi elvek érvényesítésével kívánja keresztül vinni. Azért az állami gyermekmenhelyek kötelékébe tartozó gyermeket első sorban saját szüleihez, vérszerinti rokonokhoz, avagy nevelőszülőkhöz kell elhelyezni. Tartásdíjak: a 2 éven aluli csecsemőknél a természetben nyújtott járandóságokon felül 2, hetedik év betöltéséig 4, 7—12 évig 3, 12 évet betöltöttek után havi 2 aranykorona. Az intézetben elhelyezett gyermekek tartásdíja 10 aranykorona, a testi vagy szellemi fogyatkozásban szenvedőké pedig, a rendes tartásdíj másfélszerese. Mivel az állami gyermekmenhelyek sem tudnak minden gyermeket elhelyezni, felkéretnek megbízható és vallásos érületű jó magyar családok, hogy az állami menhelyből tartásdíj, ruházat ellenében, esetleg ezek nélkül, vállaljanak tartásra gyermekeket.

4. 103.000/1924. sz. Földmiv. min. r/a 93.000/924. X. B—2. sz. a. kiadott *földreformnovella végrehajtására* nézve utasítja a kir. gazdasági felügyelőket, hogy azon legyenek, hogy a földngénylők művelésre alkalmas és az illető közegekhez minél közelebb fekvő földekhez jussanak. Nem szabad előfordulni oly esetnek, hogy sorban előbb megváltható birtok kimarad, a megváltási eljárásból. Legelőterületeket ki kell kasználni. Megváltási íteleteket végrehajtási, mérnöki, birói költségeket (kat.

holdanként 35 kgr. házhelyrendezéskor, házhelyenként 25 kgr., csak házhelykiosztáskor 35 kgr., birói költségre kat. holdanként hadiözvegyek, rokkantaknál 7.5, másoknál 10 kgr. buza értéke) ellenőrizték s a földhözjuttatottak *Országos Központi Hitelszövetkezetbe* (Budapest, V., Nádor-u. 22. sz.) tömörülését elősegítsék. Új községi szövetkezetek *hitel, gazdasági, ipari gépek, vetőmag* stb. végett O. K. Hitelszövetkezethez irjanak. Praktikus házépítési terveket, a gazdasági felügyelőség útján, a miniszter gratis ad.

5. 95.000/924/IX. sz. VKM. „*a nem állami tanszemélyzet orsz. nyugdíjintézetét*“ szabályozó 7001/924. sz. M. E. sz. kormányrendelet végrehajtása tárgyában. A nyugdíjjarulék címén esedékes teljes összeg a fenntartó terhére iratik elő. A fenntartó azonban átháríthatja alkalmazottaira a terhére előirt járulék $\frac{3}{10}$ részét, azonban a késedelmes, befizetésből származó terhekből (pótdíj, kezelési, végrehajtási költség), alkalmazottaira semmit sem háríthat át. Az ev. tanszemélyzetnél, a fenntartó és az alkalmazott között, az áthárítás kérdésében felmerülő vitás esetekben, az egyházi főhatóság, végérvényesen határoz. (Lásd részletesen Hiv. Közlöny legutóbbi számát, mely minden iskolának megküldetett.)

VII. Irodalom és művészet.

Evangélikus magyar egyházi énekirodalom.

Énekjubileumunk, reánk, magyar evangélikusokra nézve nagyon *szegényesen* ütött ki. Egyházi hatóságaink bő tájékoztatót bocsátottak ki az első német ev. énekeskönyv keletkezésére, Luther énekeire vonatkozólag, melyeket úgyis nagyrészt ismerünk. Ismerjük Gerhardt, Spitta, Hiller, Zinsendorf, Schmolk, Neander, Knapp stb. életrajzát és azon tanulságos és megható események történetét, amelyeknek hatása alatt az énekek megíródtak, de nem ismerjük, *magyar énekeskönyveink, magyar evangélikus énekszerzőink életét és énekköltészetét.* Pedig érdekes volna tudni, hogy pl. a Dunántuli új énekeskönyvben levő gyönyörű szép magyar énekek (Gondviselő édesatyám, Szivem keserőségét, Győzhetetlen én köszálom) úgy a régiek, mint az újabbak is mily körülmények között íródtak, kik irták a szöveget, kik a dallamot. Sőt messzebbre is visszamenve, nem volna érdektelen az első keresztény magyarok énekvilágába is bepillantani. A Lelkipásztor hasábjait, — ha pártolásukat meg nem vonják — az evangélikus magyar énekirodalom részére is szívesen megnyitom s felkérem énekügyünk alapos ismerőit és szakembereit, akik különösen gazdag forrásul szolgáló könyv-

táruk közelében vannak, hogy magyar énekeink irodalmát, történetét itt ismertetni kegyeskedjenek.

Lapunk egyik barátjától, a minap oly értelmű levelet kaptam, hogy a „Térj magadhoz drága Sion“ kezdetű ének, nem is volt a magyar gályarabok éneke. Egyébként sorait egész terjedelmével ide iktatom:

„Térj magadhoz drága Sion“ kezdetű énekünkhöz.

Ugy tudtuk, hogy ez a magyar gályarabok éneke. Ugy tanítottak bennünket. Még a középiskolában is. Sőt a theol. akadémián is úgy tudtuk: eredeti magyar. Vessünk véget ennek a tévedésnek. Az igazság az, hogy kitűnő fordítás. S valószínűleg csak a késő utókor tette meg gályarabok énekének. Költője: Pauli Joakim előbb házitanító, utóbb ostrai lelkész (Bitterfeld mellett.) Élete 1636 és 1708 közé esik. Felnőtt tehát a 30 éves háború második felében és az azt követő borzalmas évtizedekben. Ha ehhez hozzávesszük, hogy Gerhardt Pálnak jó barátja volt, akkor megértjük az egész éneket. Hogy az ének mikor keletkezett, mikor fordították magyar nyelvre, mily gyorsan terjedt el, bizonyára bajos lenne megállapítani. 1636-ban szül. Pauli. 1676-ban pedig a gályarabok már szabadok!

Hogy a gályarabok énekeként ismerjük, bizonyára a második, ötödik és hetedik versének köszönhető. Pedig vajmi kevés magyar vonatkozás lehet. Ezek, mint az eredeti szövegből világos, egyszerű reminiscenciák a 46 zsoltárból és evangéliumi egyházunk akkor általános helyzetéből. A melódia sem lehet „Régi magyar dallam“ (Kapi: Koráلكönyv). Ha összehasonlítjuk a: „Zion klagt mit Angst und Schmerzen“ dallamával, kitűnik, hogy a miénk „Régi magyarosított dallam“. Amilyen jó a magyaros szöveg átültetése, olyan a dallam átfarmálása is. A mondottak ellenőrzése céljából ideiktatom a szóban forgó éneket egész terjedelmében az eredeti nyelven:

Zion, gib dich nur zuirieden,
Gott ist noch bei dir darin;
du bist nicht von ihm geschieden,
er hat einen Vatersinn.
Wenn er straft, so liebt er auch,
das ist sein beliebter Brauch.
Zion, lerne dies bedenken,
warum willst du dich so kränken?

Treiben dich die Meereswellen
in der wilden tiefen See,
wollen sie dich gar zerschellen,
musst du rufen Ach und Weh;
schweigt dein Heiland still dazu,
gleich als schief er sanft in Ruh:
Zion, lass dich nicht bewegen,
diese Flut wird bald sich legen.

Berg und Felsen mögen weichen,
ob sie noch so feste stehen:
ja, die ganze Welt desgleichen
möchte gar auch untergehn.
Dennoch hat es keine Not
in dem Leben und im Tod.
Zion, du kamst doch nicht wanken:
aus des Gottesbundes Schranken.

Müssen schon allhier die Tränen
oft dein Trank und Speise sein,
mischt das Seufzen und das Stöhnen
sich in deine Lieder ein.
muss dein Purpur sein das Blut
und der Mangel Hab und Gut:
Zion, lass dir doch nicht grauen,
du kannst deinem Gott vertrauen.

Droht man dir mit Schmach und	Halleluja! Deine Wonne,
mit dem Tod und Herzeleid,	Banden, liebes Zion, wird nun gross;
dennoch wirst du nicht zu schanden,	Christus, deine Gnadensonne,
denk nur an die Ewigkeit:	nimmt dich auf in deinen Schoss;
sei nur fröhlich, wohlgenut,	gibt dir einen Freudengruss
denn der Herr ist's, der es tut.	und den rechten Friedenskuss.
Zion, Gott wird dich schon stärken,	Zion, wo ist nun dein Klagen?
auf den Herren musst du merken.	Jetzt kannst du von Freuden sagen.
Freue dich, es kommt das Ende	Oh ihr Engel, Himmelserben,
und der Abend schon herbei:	ireuet euch mit Zion hier,
gib dich nur in Gottes Hände,	Denn die jetzt hat wollen sterben,
der dich nun will machen frei.	soll nun leben für und für
Für die Trübsal, Spott und Hohn	und sich freuen ohne Zahl
gibt er dir die Freudenkron.	in dem schönen Himmelssaal.
Zion, du wirst wieder lachen.	Zion, wer will dich nun scheiden
drum so lass die Welt nur machen.	von dem Lamm und ew'gen Freuden?

VIII. Kérdések és feleletek.

1. *Kérdés.* Községünkben ev. hitfelekezeti iskola van két tanítóval. A közig. bizottság, illetve kir. tanfelügyelőség útján iskolafenntartó egyházközségünk közvetlenül felszólított, hogy e két tanító után nyugdíjalapra havonként 26 aranykoronát, tehát kb. évi 12 mm. buza értéket fizessen be. Tanítónknak kb. szintén ennyire rugó rendes évi terményfizetését is alig akarja és tudja a hitközség megfizetni, nemhogy ugyanannyit még nyugdíjra is adjon. Köteles-e ezt az iskolafenntartó egyházközség megfizetni?

Felelet. A hitfelekezeti iskolák az illető felekezet fennhatósága alá tartoznak s így főnti tárgyban bevárandó a püspök, illetve tanügyi esperes intézkedése. Nézetünk szerint, mivel az 1868:38. t.-c. 11. §. szerint a *hitfelekezetek elemi iskola fenntartására nem kötelezhetők*, hanem ennek felállítására nekik csak *joguk van*, az eddigi szerződésen *felüli terheket*, ha az iskolafenntartó egyházközség önként (autonómia) magára nem vállalja, bajos volna végrehajtani. Kötelezettség, illetve a teher-többlet a politikai községet, vagy az államot terhelné, mely iskola fenntartására, fejlesztésére köteles. Legjobb volna tehát, ha a *politikai község viselné a nyugdíjterheket* minden felekezeti tanító (hát a lelkészekét ki viseli és ki viselné?) nyugdíjilletékére nézve, vagy pedig az *állam* vesse ki ezt is *általános*

közadóba. Ez ellen nem panaszkodna senkisé. Egyébként a radikális rendeletet, amely végre-valahára rendezni kívánja a nemzet hű napszámosságainak nyugdíját, a tanítói kar csak örömmel és hálával fogadhatja.

IX. Szerkesztői üzenet.

A **Lelkipásztor olvasóinak.** Felhivom becses figyelmüket e lap elején közölt **Kárpáti Sándor** ny. soproni tanítóképz. int. igazgató vegyeskarra letett „Ujévi énekére“. (Az általa szintén beküldött karácsonyi szép liturgiát, hárcmszoros magyar Responsoriummal, sajnos, ez ujévi számban már nem közölhettem. Majd jövőre, ha Isten éltet bennünket s lapunkat). Felhivom továbbá a figyelmet **Gyurácz Ferenc** ny. ev. püspökünk óévesti és ujévi beszédére, melyet közvetlen egymásután közlök. Az ő mély vallásossága, ihlete és hangja kellene nekünk, e szép beszédek elmondására. Tán nem követek el indiszkréciót, ha megemlítem azt, hogy midőn Páparól — hol püspökünk mellett ehker. káplán voltam — M.-ba német gyülekezetbe kerültem s itt engem, mint akkor alig németül tudót, egyhangulag megválasztottak, németnyelvű hívem nagy lelkesedéssel beszéltek az 5—6 évvel ezelőtti püspöklátogatásról, mondván, hogy azt a hatalmas intő beszédet „Hajte was du hast...“, mit az evangélikus magyar püspök (t. i. Gyurácz) elmondott, nem tudják elfelejteni. Szeretett agg főpásztorunk, sok fiatalat megszegyenítve, az ev. irodalom terén ma is fáradságtalan szorgalommal működik s minden komoly egyházi ügy iránt érdeklődik. A Lelkipásztor részére beküldött két beszédét s buzdító, üdvözlő sorait levélben köszöntem meg.

Előfizetést beküldött dec. 14-ig: Ev. lelkészi hiv.: Körmen. Tolnánémedi, Battyánd, Vöröczk, Czegléd, Ostffyasszonyfa, Nyíregyháza (Geduly püspök), Bakonyszentlászló, Tárnokréti, Mecskehely, Bönyrétafal, Szentetornya, Ecsény, Vadosfa, Nagyborzsöny, Abauiszántó, Csorvás, Felpéc, Hánta, Kispéc, Tokaj, Hernádvécese, Magyarszombathely, Szentantalfa, Czinkota, Nagygerésd, Csákvár, Kecskemét, Felsőnána, Nemeskér, Nagyveleg, Keszöhlidegkut, Levél, Uraujfalu, Oroszlány, Gyón, Zalagalsa, Czeldömök, Rábcakapi. **Szák. Ev. levita tanítók:** Schöpi Ernő Kéty, Lenhardt János Zalaszentgrót, Petter Viktor Nagygyimót, Z. Záborszky Kálmán Tamási, Szakály Dezső Akali, Hegedüs Pál Zsidó Pest-m.; továbbá Vietorisz László hitoktató-lelkész Diósgyőr-vasgyár, Sztróka Dániel segédlelkész Uraujfalu, Jánossy Lajos theologus Sopron, Ev. theol. ifjusági kör Sopron.

Wikkert Lajos missiói lelkész Mezőtur. **Szif Gyula** Vérteskéthely, **Gösy Ferenc** Kemenesmihályfa levita tanítók. **Jeszenszky Gyula** lelkész Csömör megrendelő részére a lapot csekklappal elküldöttem.

N. K. Gecse, N. K. Diósgyőr, H. Endre Rábatüzes, csekklapot a 2-ik számmal küldök.

Tudomásul. Az első számot elküldtettem Csonkamagyarország 216 ev. lelkészének és a levita tanítók közül egyenlőre csak 56-nak. „Nem fogadom el” felirással — lehet, hogy drágálta, lehet, hogy más okból — visszaküldte 15 lelkész és 5 tanító, ami elenyésző csekélynek mondható. Légyen szabad reménylenem. hogy azok, akik a lapot költségre eddig nem küldötték vissza, az előfizetők sorába lépnek (mert nélkülik a lap fennmaradása kétséges) és az előfizetést beküldik. E második számot, mindegyikhez **csekklapot mellékelve** (ha tévedésből valakinél kimaradt, tessék velem egy levlapon tudatni), tehát azoknak is megküldöm, kik az első számot vissza nem küldve **a lap előfizetői kívánnak lenni.** Méltóztasanak tehát tetszésük szerint — lehetőleg $\frac{1}{4}$ v. $\frac{1}{2}$ évre de mindig **pontosan és előre,** mert ettől függ a lap idejében megjelenése — **az előfizetési díjat befizetni.** Ne tessék elhinni, hogy mi evangélikusok, még Csonkamagyarországot tekintve is, ne tudnánk a magunk lábán járni s valamennyiünk által elismert és szükségesnek tartott ily ev egyházi, gyakorlati magyar szaklapnak fennmaradását biztosítani. **Csak egy kis jóakaratt** kell hozzá! Áldozatkészségről nem is szólok, mert amidőn érték helyett értéket igyekszünk adni, az nem áldozat. S a szaklap íróinak egy-egy értékes beszéde, tanulságos cikke, felemelő verse magyar zeneszerzőink eredeti kottás egyházi éneke — amint egyik olvasónk megjegyezte — ha külön kellene is megvenni, akkor is megérné a 25.000 koronát. A lap előfizetését csak akkor lehetne leszállítani, ha a lap terjedelmét, papírmínőségét, kiállítását is redukálnánk, avagy minden lelkési hivatal s a

Cipő

szükségletét szerezze be

TURUL CIPŐGYÁR R. T.

fióközetében PÉCS, KIRÁLY-UTCA 15. SZ.

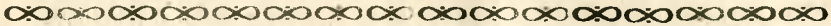
Turul cipő most is a legjobb és legolcsóbb!

levita tanítók legalább egyharmada pontosan előfizetne. Nagyrészt tehát Önöktől függ, hogy a lap **milyen s minő ára** legyen. És ha a lap megerősödne, kötelességemnek tartanám állandó munkatársaim honorálását is. Addig is azonban azt szeretném, hogy az előfizetés mellett mindegyik lelkész és levita tanító belekapcsolódna a „Lelkipásztor“ munkájába. Az egyes rovatokat figyelembe véve — kinek-kinek talentuma szerint — kérem tehát, sziveskedjenek immár ez építő és lelket nemesítő munkába beállni s dolgozataikat mielőbb beküldeni. A Mindenható adjon ehhez mindnyájunknak erőt, kedvet és kitartást. Ilyen értelemben kívánok a tiszteit előfizetőknek s kedves munkatársaimnak :

Boldog új esztendőt !

(Kéziratok tintával és csak a lap egyik oldalára irandók !)

Aki a lapra elő nem fizet, kérem azt okvetlenül visszaküldeni !

Hamerli József

vasnagyszerkedő

Pécs, Király-utca 9. szám alatt.

Telefonszám 3. és 888.

**Cement, betonvas,
vasgerendák.**

Konyhafelszerelések.

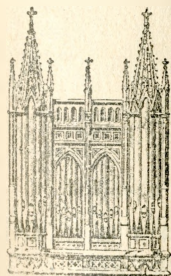
**Épület vasalás. :: Kertészeti
cikkek. :: Mezőgazdasági gé-
pek, gépolaj, gépszir, SKF
golyós csapágyak.**

Tejgazdasági felszerelések, gépek.

RIEGER OTTÓ

**ORGONAGYÁR
BUDAPEST,**

X., SZIGLIGETI-U. 29. SZ.
(Rákosfalva). Tel. J. 93—45.

**ÚJ
ORGONÁKAT,**
valamint homlokzat-sípek szállítását és orgonajavításokat mérsékelt árban, szakszerű és művészi kivitelben elvállalunk.

Futász János

órás- és ékszerész
Pécs, Irgalmas-u. 2.

Karika gyűrűk

nagy választékban, divatos mintákban. Arany, ezüst ékszerek, valamint arany, ezüst nikkel és acél zseborak. Fali és ébresztőórákban nagy raktár Régi ékszeranyagokat, avagy törtartanyat és ezüstöt becserelek, vagy **magas aron** beváltak.

Zsoldos tanintézet!

az ország legrégebb középiskolai előkészítő intézete. A legjobb sikerrel készít elő magánvizsgákra, **érettségire.**

Összefoglaló tankönyv

a középiskola négy alsó osztályának teljes tananyaga két kötetben.

Algebra és geometria

a középiskola teljes tananyaga oly módon feldolgozva, hogy tanár nélkül is megtanulható.

Megrendelhetők: Budapest,
VII. Dohány-utca 84. szám.

Telefon József 124—47.

Államgépgyári

**gőzcséplőkészletek,
„Astra” gőzcséplőkészle-
tek, szalmakazalozók,
Lóherefejtők stb, stb.**

és az összes mezőgazdasági munkálatokhoz szükséges **legjobb gyártmányú mezőgazdasági gépek és eszközök u. m.**

**ekék, vetőgépek, boro-
nák, fűkaszalók, arató-
gépek, répa és szecska-
vágók, daralók, mor-
zsolók, rosták stb.**

állandóan raktáron vannak
Ajánlatokkal és felvilágosításokkal készséggel szolgál

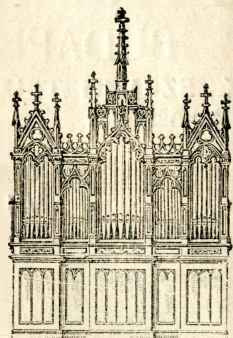
**A Magyar Kir. Államvasutak
Gépgyárának Vezériggyőnk-
sége Budapest.**

MAGYARBOLYBAN
MEGRENDELHETŐK
 E LAP SZERKESZTŐ-
 JÉNEK MŰVEI:

1. VALLÁSTAN. Elemi és alsóbbfoku iskolák I-VI. o. tanulóinak részére, különösen szörnybeliek részére. Összes hat osztály részére vallási tan-anyag egy könyvben. Ara 30.000 K
2. Ugyanez RELIGIONSLEHRE cím alatt német fordításban. Ara 10.000 K. Káté, biblia történet, magyar egyháztörténet is bennfoglaltatik. Mindkettő egyet. gyűlés által jóváhagyva.
3. 95 TÉTEL, JUBILEUMI EMLÉKLAP magyar és német nyelven. Ara 15.000 K.
4. KARÁCSONYESTI GYERMEK-ISTENTISZTELET ÉNEKKEL, VERSEKKEL, 23 gyermek részére. Ara 5.000 K. 22 példány egyszerre megrendelve 50.000 K.
5. KIS ÉNEKESKÖNYV = KLEINES LIEDERBUCH. A „Kinderhärja“ mintájára egyik hasábon magyar, a másik oldalán német nyelven, vallásos és hazafias énekek gyűjteménye. Ara 20.000 K.
6. PROT. PÁPOK ÉS HITOKTATÓK ZSEBNAPTÁRA, 11-ik évfolyam után Trianon miatt szünetel.

Angster József és Fia
 orgona és harmóniumgyár Rt.
 Pécs.

Készít új orgonákat és harmóniumokat a legtekélyesebb rendszerben. Elvállalja orgonák átépítését legnyomatucső rendszerrel, teljes javításokat, tisztításokat és hangolásokat.

sokat és hangolásokat.

Új homlokzatsípolat a legrovidebb idő alatt készít.

HA SZÉPEN SZÓLÓ

HARANGOT

AKAR RENDELNI,

FORDULJON AZ

ECCLÉSIA HARANGMŰVEKHEZ

Budapest IV. Irányi-u. 27. szám.

Telefon: József 152—15, József 148—24, József 148—25.

Tiszta fémből, hangvilla szerinti pontossággal, messzeható és sokáig bűgő karangokat bármely súlyban és hangnemben 6 hét alatt szállít. — Rendelések felvételére kérjen díjtalan szakértői kiszállást